

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

בנוגע לכל פשרה ניתן לטעון שהיא עוברת על הדין של "מדבר שקר תרחק", שבית דין דוחף לפתרון שאיננו על פי אמתה של תורה. מתברר שלעיתים ההרחקה משקר היא 'הנהגה טובה' כללית, הנעקרת לטובת מבט רך ורחום יותר על המציאות, מבט שחותר לפשרה ויודע שמותר ואפילו מצוה לשנות מפני השלום.

[מתוך השיעור 'אומץ ורחמים בדין']

ויקהל-שקלים תשפ"ד

ויזמה-ל-שקלים ה'תשפ"ד

26 **הסיפור החסידי**
מסדר כתבי האריז"ל
רבי מאיר פאפירש

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
חלישות הדעת מטיפול רפואי
ו"כל השביעיות חביבות"

29 **פְּאָצוֹךְ דֵּי־קַיִם**
"זֶה יִתְּנֵנוּ"
רְזִי - בְּשִׁעוֹר מִיָּחָד לְפִרְשֵׁת שְׁקָלִים -
יִלְפֵד אוֹתָנֵנוּ עַל מְנוּעִים וְאֵשׁ

04 **כל הסבות לשמח**
שיעור לבנות תנועת 'באתי לגני'
פרצוף השמחה

14 **אומץ ורחמים בדיון**
שיעור ברמב"ם הל' סנהדרין
עיון בדיני "לא תגורו" - מפתח הגאולה

22 **שלום עכשיו**
אהבת שלום
לא ימני ולא שמאלני אלא שלם וחצי

24 **סוד הנחשת**
אבן-עזרא
הנחש מביא לי מראה

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל ובתוכם **למגיני עם וארץ הקדש** הי"ו יחד עם כל קוראי **נפלאות היקרים**. לפניכם **גליון לפרשת ויקהל שקלים**, מלא בכל טוב כתמיד.
השבוע בגליון:

בחלק השיעורים, **פעמים כי טוב**, כשלישעור העיון ברמב"ם מצטרף **שיעור מלא שמחה** לבנות תנועת **"באתי לגני"** מליל שבת כיתשא בכפר חב"ד.
בשיעור הראשון – **כל הסבות לשמוח** – אנו נשאבים לתוך **אווירת חדש אדר** כשהרב פורש בפנינו **'פרצוף' שלם של סבות לשמחה**, לא לפני שהוא פותח במעלתה של **"שמחה בטרתה"** – **לשמוח בלי שום סבה**. חלקו השני של השיעור הוא התבוננות מבוססת מספרים בסדרת פרשות שמחה המגלות לנו **סוגי חתונות שונים**. אל תחמיצו את השיעור – **כניסה מצוינת לאדר שני**.

התלהבת משיעור פלאי כל כך לילדות צעירות? רוצה לפתוח סניף "באתי לגני" גם באזורך? מעין תשמח לעזור בטלפון 0585938483

בשיעור השני – **אומץ ורחמים בדין** – התבוננות בהלכות **"לא תגורו ברמב"ם"**, שהיא מפתח **למעבר מפחד הגלות לאומץ הגאולה**. בהמשך מעמיק השיעור ב**פסיקה מחודשת של המהר"ל**, תוך חיבורה לסוד של **דיני פשרה**. בעצם, השיעור ממשיך את המהלך הפנימי של שיעור הרמב"ם בשבוע שעבר, **התובע מהדיין לאמץ מבט רחמני**, היודע ש**"מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"**.

ואם חשבתם ששכחנו **מפרשת שקלים**, אז דעו שלפחות **רדי לא שכח**. מוזמנים לדפדף **למדור לילדים** וללמוד על **מטבעות, אש ומנועים...**

סדר הלימוד לשבוע פרשת פקודי הבעל"ט: נ"ך יומי – ישעיהו פרקים מא"ז; **משנה** – נזיר פרק ה.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם
שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

שיעור

פרצוף השמחה

כל הסבות לשמח

קיצור מהלך השיעור

בליל שבת מסר הרב לבנות תנועת הנוער "באתי לגני" (כתות ד"ח) שיעור מיוחד העוסק בשמחת אדר. השיעור פותח וחותם במעלת "שמחה בטרה"ה", בלי שום סבה, ובין לבין בונה 'פרצוף' שלם של סבות לשמח בהן. פרק א מציג התבוננות מלאה ומשמחת בסבות השמחה, שזור תובנות חשובות, ופרק ב חותם בהתבוננות מקורית על פשרות השייכות לסדרת השמחה' שבכל אחת מהן יש שמחת־חתונה מקורית מסוג אחר. שיעור נפלא לפתוח בו את חדש אדר־שני ולהתכונן לשמחת פורים.

"מלך פורץ גדר"^ג. כנראה שכאשר אדם שמח הוא מגלה את ניצוץ המלך שבו, ניצוץ המלכות שיש בכל אחד ואחת.

ידוע ששמחה הוא אותיות ישמח^ד וישמח^ה — ישמח בעצמו וישמח את כולם. אדמו"ר הזקן אמר^ו שכאשר משיח יתגלה יפרסמו זאת בכל כלי התקשורת — אז כולנו נשמח מאד־מאד. אומרים כל יום בתפלה שני פסוקים של ישמח — "ישמח הוי' במעשיו"^ז ו"ישמח ישראל בעשיו"^ח. יש שמחה מלמעלה למטה, שמחה שה'

א. פרצוף השמחה שמחה בדרך לגאולה

שבת שלום. אנחנו נמצאים בחדש אדר, "מרבין בשמחה"^א, וכבר מתקרבים לפורים — היום הכי שמח בשנה. שמחה פורצת את כל הגדרים. גדר פירושו מחיצה, הפרדה — השמחה פורצת את הגדר שבין אדם לה', בין אדם לחברו ובין אדם לשליחות שלו, ליעוד שלו. ביטוי דומה ל"שמחה פורצת גדר"^ב הוא

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. ליל שבת כי תשא תשפ"ד - כפ"ח.

א תענית כט, א.

ב ראה המשך "שמח תשמח" תרנ"ז - סה"מ עמ' רכג ואילך - וד"ה "חסידים ואנשי מעשה" תש"ד, ואין־ספור פעמים בתורת הרבי.

ג ע"פ סנהדרין פ"ב מ"ד.

ד של"ה בכ"ד עה"פ "ישמח ה' במעשיו".

ה תורת שלום שמח"ת תרס"א אות ד.

ו תהלים קד, לא.

ז שם קמט, ב.

שלא תלויה בני.

כתוב בתניא^א שכאשר אדם צריך לשמח את עצמו עליו להתבונן שלא מוטל עליו שום דבר חוץ מהמצוה להאמין – והאמונה כבר קיימת אצלו, ירושה לנו מאבותינו. הבעל שם טוב אומר שכמו שצריך להאמין בה' צריך להאמין בכל יהודי – מה הכוונה? להאמין באמונה של כל יהודי, להאמין שבלב של כל אחד ואחת יש אמונה, שהיא ירושה מהאבות, אנחנו מאמינים בני מאמינים. כאשר אדם שמח באמונה שלו יש לו אחר כך גם כח לקיים את כל המצוות, כמו שכתוב שם בתניא, אבל הכל מתחיל מהשמחה באמונה, שהיא שמחה בעצם היהדות שלי.

כדי להקל, אנחנו מסדרים את הדברים לפי עשר הספירות

– שחלק מהבנות כאן מכירות – ובונים מה שנקרא 'פרצוף'. השמחה באמונה, שלמעלה מהשכל, היא הכתר.

חכמה: שמחת התורה

כתוב^א שאין שמחה כשמחת התורה. כמו שהאמונה היא ירושה לנו, גם את התורה קבלנו בירושה – "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"^ב. התורה היא חכמתו של הקב"ה וכתובות בה המצוות שהן רצונו של הקב"ה, אבל בכללות התורה היא החכמה של ה' – "אורייתא מחכמה נפקת"^ג. בפורים כתוב "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"^ד וזו"ל דורשים "אורה" זו תורה"^ה – הדבר הראשון ששמחים בו בפורים הוא התורה שקבלנו במתן תורה ואחר כך "הדור

יש הרבה סבות טובות לשמוח, אבל השמחה עצמה היא הסבה לכל הדברים הטובים בעולם

שמח במעשים שלו, בבריאה שלו – ה' שמח בנו – ויש שמחה מלמטה למעלה, השמחה שאנחנו, עם ישראל, שמחים בה'. שני הפסוקים של "ישמח" הם כנגד שתי בחינת של משיח – "ישמח הוי' במעשיו", אור ישר של שמחה מלמעלה למטה, כנגד משיח בן יוסף, ו"ישמח ישראל בעושיו", אור חוזר של שמחה מלמטה למעלה, כנגד משיח בן דוד. כתוב ש"כל אור חוזר

– חוזר לקדמותו ממש"^ו, עוד למעלה מהשרש של האור הישר, ולכן משיח בן דוד הוא העיקר.

הרבי טבע את הביטוי "שמחה בטרתה"^ז, כדרך להביא את הגאולה. אנחנו נדבר כעת על כל הסיבות להיות שמחים, אבל "שמחה בטרתה" היא להיות פשוט שמח, בלי שום סבה – להיות תמיד בשמחה.

"שמחה בטרתה" היא אור מקיף הסובב את כל סבות השמחה כ"סבת כל הסבות" – יש הרבה סבות טובות לשמות, אבל השמחה עצמה היא הסבה לכל הדברים הטובים בעולם.

כתר: שמחת האמונה

למה להיות שמח? קודם כל – "ברוך אתה הוי' אלהינו מלך עולם שלא עשני גוי!". מסופר^א שרבי לוי יצחק מברדיטשוב הגיע פעם לבית הכנסת ודילג על ברכת "שלא עשני גוי" בברכות השחר (אותן נהג לומר בבית הכנסת) כששאלו אותו לפשר הדבר אמר שבבקר היה צריך להתחזק בשמחה, וכאשר התבונן בכך שהוא יהודי ברך בשמחה "שלא עשני גוי" והחל לרקוד. צריך לשמוח בעצם העובדה שאני יהודי. זו מתנה שקבלתי מלמעלה, ירושה מאבותינו,

יב פל"ג.
יג אברבנאל על דברים לג, יח"ט; תורת העולה (לרמ"א)

ח"א פ"ו; ח"ג פ"ח.

יד דברים לג, ד.

טו זר ח"ב קכ"א, א. וראה שם פה, א.

טז אסתר ח, טז.

יז מגילה טז, ב.

ח שער האמונה (אדה"א) פט"ו (ובהמשך שם). ובכ"מ.

ט שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח.

י סבה בגימטריא בינה (שפנימיותה שמחה), מקור הטהרה, סוד מקיפים דאמא.

יא תורת שלום שיחת שמח"ת תרס"ד ט"ד.

אם לבת יש ספקות איפה היא תמשיך ללמוד אחרי שתסיים את בית הספר היסודי, והיא לא יודעת מה לעשות – היא בלחץ ובכיווץ בנפש. אם היא מגיעה להחלטה, יש לה בהירות בדעת שהיא תלך למקום מסוים – הוא מתאים לה, שם יהיה לה טוב ושם היא תצליח! – היא מתמלאת בשמחה

קבלוה בימי אחשורוש¹⁰. יש קשר מיוחד בין פורים לשמחה בתורה¹¹. כאשר יהודי – בן או בת – לומד תורה עליו לחוש שהיא החכמה האלקית ושהיא נבדלת לגמרי מכל שאר החכמות. לגבי ידיעת שאר החכמות יש שיטות שונות האם ועד כמה צריך לדעת אותן – האם צריך לדעת חשבון? האם צריך לדעת עוד חכמות? כל מה שהוא אמת ודאי נמצא גם בתוך התורה, אבל החכמות האלה מופיעות גם במציאות. גם מי שלומד עוד חכמות צריך לדעת ולהרגיש שהתורה היא חכמה מסוג אחר לגמרי,

'ליגה אחרת' – זו החכמה של ה', חכמה אין סופית שלא דומה לשום חכמה אחרת – ומתוך כך לשמוח מאד כשהוא זוכה ללמוד תורה. יהודי הוא טוב, גומל חסדים¹², וכאשר יש לו משהו טוב הוא רוצה לשתף בו אחרים. כמו שעוד נסביר, יש שמחה מיוחדת בהשפעה והטבה לזולת. כאשר יהודי לומד תורה, ושמח מאד במה שהוא למד, הוא רוצה לשתף בו גם אחרים – ללמד את כולם תורה. עד כמה שאפשר, יהודי רוצה ללמד תורה גם לאומות העולם, להיות אור לגוים, שזהו אחד היעודים של עם ישראל.

יח שבת פח, א.

יט עיקר הגילוי של השמחה בתורה הוא בשמחת תורה, כפשוטו, ומכאן קשר בין שמחת תורה לפורים, כמנהג החסידים לקיים בשניהם "עד דלא ידע" (מגלה ז, בב), אלא שעדיין שמחת פורים גבוהה משמחת תורה, משום שעיקר השמחה בפורים היא שמחת האמונה שלא עשני גוי.

כ ראה יבמות עט, א.

בינה: שמחת ההולדה

"אורה זו תורה" היא הדבר הראשון, שכנגד החכמה (שיותר שייכת לאיש-לאבא), אבל ה"שמחה" המפורשת באה אחר כך. המושג שמחה סתם שייך לספירת הבינה¹³, לפי הפסוק "אם הבנים שמחה"¹⁴. השמחה של האמא היא בילדים שלה. כל אחת כאן בע"ה תתחתן ותהיה אמא להרבה ילדים – וככל שיש יותר ילדים יש יותר שמחה.

יש הולדה של ילדים גם ברוחניות, כאשר ההתבוננות – הכח של הבינה – מולידה מדות בלב, אהבה ויראה. גם כאשר אדם מוצא את השליחות שלו, את היעוד שלו, ופועל לפיה – הוא מוליד שינוי במציאות¹⁵. במובן מסוים, אפשר לומר שהתודעה של יעוד ושליחות קיימת אצל האמא, "אם הבנים שמחה", אפילו יותר מאשר אצל האבא.

דעת: אין שמחה כהתרת הספקות

יש מאמר חז"ל – "אין שמחה כהתרת הספקות"¹⁶. בחדש אדר מוחים את עמלק, בגימטריא ספק¹⁷. כאשר יש לאדם ספק בנפש, מצב של חוסר בהירות בדעת שלו, הוא יוצר לו כיווץ בנפש, מצב הפוך משמחה. לדוגמה, אם לבת יש ספקות איפה היא

כא ע"פ זהר ח"א קנד, א. ראה הנפש פ"ו.

כב תהלים קיג, ט.

כג בפרטות בחכמה יש חידוש המציאות ובבינה שינוי המציאות – עיקר השליחות שלנו הוא שינוי המציאות לטובה, וזו דווקא תודעת "אם הבנים שמחה" (כאשר גילוי כח האין סוף, ההתחדשות שבלידת ילד חדש, היא סוד "הכס בבינה", יחוד אבא ואמא, "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין", ודוק). הפיכת אשה לאמא היא שינוי המציאות, מעקרה לאמא – "מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה" – היינו שהשליח משנה את מציאות עצמו, בנוסף להצלחתו בשינוי המציאות החיצונית, ובאמת הא בהא תליא. ההולדה במציאות החיצונית – הכח לשנות את המציאות בפועל – היא הולדת עידוד, עוד ילד ועוד ילד (עידוי הוא לשון הריון בארמית), כאשר כל ילד הוא כח לשנות (ביום ראשון של מעשה בראשית יש התחדשות וביום השני – בו נאמר "יהי רקיע", המבדיל בחיצונית ומייחד בפנימיות – יש שניות וגם שינוי).

כד מצודת דוד למשלי טו, ל ועוד.

כה הוספות לכש"ט (קה"ת) אות קיח.

יש לו ספק מה לעשות, מה היעוד שלו, וכשהוא מתיר את הספקות שלו ו"פורץ גדר" בכיוון הנכון זו שמחה גדולה

יש הרבה מה להאריך בהסבר של ההקבלה, אבל כעת אנחנו מקצרים. בכוחות הנפש שלשת האבות הם אהבה-יראה-דחמים, פנימיות הספירות חסד-גבורה-תפארת, שבכל אחת מהן מתגלה השמחה באופן מיוחד.

אחרי שלשת החגים מהתורה יש גם שני חגים דרבנן – פורים וחנוכה – שמקבילים לספירות

נצח והוד¹⁰. כמובן, גם בשני החגים האלה השמחה מתגלה באופן המיוחד להם, כולל שיא השמחה בפורים¹¹, אבל לספירות נצח והוד ניתן גם עוד הסבר ששייך להן במיוחד:

נצח: שמחת הנצחון

בחסידות מוסבר הרבה פעמים¹² שאין שמחה יותר גדולה מהשמחה של נצחון. כאשר יש מאבק או מלחמה ומצליחים לנצח את המנגד – זו השמחה הכי גדולה. הדבר כתוב בצורה כל כך חזקה, שכאשר קוראים אותו נראה שהכוונה כפשוטה – שאין שמחה יותר גדולה מנצחון, ובשביל הנצחון המלך מוכן לבזוז את כל האוצרות שלו. נצחון שייך לספירת הנצח, כמובן.

איפה השמחה הזו מופיעה בחיים היום-יומיים שלנו? בכלל, אנחנו כרגע במלחמה, וכאשר יהיה נצחון אמתי, שלם ומוחלט – "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם"¹³ – כולנו מאד נשמח. אבל בחיי היום יום אפשר להשתמש בעוד מילה – הצלחה. הצלחה במשימה מאתגרת היא נצחון שממלא את הלב בשמחה. אם בת מתכוונת למבחן, מתאמצת

תמשיך ללמוד אחרי שתסיים את בית הספר היסודי, והיא לא יודעת מה לעשות – היא בלחץ ובכיוון בנפש. אם היא מגיעה להחלטה, יש לה בהירות בדעת שהיא תלך למקום מסוים – הוא מתאים לה, שם יהיה לה טוב ושם היא תצליח! – היא מתמלאת בשמחה.

יש ספקות בחיים. גם לבנות

וגם לבנים יש את הספקות שלהם. בעזרת ה' כשמגיעים לגיל נישואין יש ספקות עם מי להתחתן וכאשר מקבלים החלטה, כאשר יש בהירות בדעת, יש שמחה גדולה. גם לגבי השליחות של אדם בחיים – יש לו ספק מה לעשות, מה היעוד שלו, וכשהוא מתיר את הספקות שלו ו"פורץ גדר" בכיוון הנכון זו שמחה גדולה. למה "מלך פורץ גדר"? לעשות לו דרך – הוא סולל דרך חדשה אל היעד הברור שלו. "התרת הספקות" היא גם מלשון איסור והיתר – הספק הוא שאולי מה שאני חושב עליו הוא לא טוב, אולי הוא אסור, והתרת הספקות היא אמירה שהוא טוב ומותר. התרה היא גם מלשון תורה – התורה פושטת את הספקות ואומרת מה מותר. בחכמה היתה לנו תורה, בדעת יש התרת הספקות, וגם ההריון שבבינה קשור לכך. הדעת נמצאת מתחת הכתר – הספק הכי גרוע הוא ספק באמונה, חס ושלוש, וכאשר יש כזה **ספק, עמלק**, צריך להרוג אותו ולהתמלא שמחה.

חג"ת: מועדים לשמחה

התורה קובעת זמנים מיוחדים לשמוח בהם – "מועדים לשמחה". יש שלשה רגלים שבהם התורה מצוה עלינו לשמוח – פסח, שבועות וסוכות. כתוב¹⁴ ששלשת הרגלים מקבילים לשלשת האבות – פסח שייך לאברהם אבינו, שבועות שייך ליצחק אבינו וסוכות ליעקב אבינו.

כז ראה פע"ח שער ר"ח חנוכה ופורים פ"ד ואילך. ובריבוי מקומות.

כח ראה גם לעיל הערה יט.

כט ראה גם תו"ח שמות ח"א רכד, ב ואילך, המשך "באתי לגני" תש"א (וביאוריו), ובכ"ד.

ל תהלים יח, לו.

כו זהר ח"ג רנד, ב. ובכ"מ.

הודיה לה' וגם הודיה לכל מי שעשה לי טובה ממלאת את הלב שמחה

השמחה המיוחדת בהודיה? איפה מופיע הפסוק "עבדו את ה' בשמחה באו לפני ברננה"^א? איך מתחיל הפרק בתהלים? זהו פרק ק שמתחיל "מזמור לתודה" – השמחה מופיעה דווקא בתוך התודה. חז"ל לומדים ש"ארבעה צריכים להודות"^ב מזמור קז בתהלים, בו חוזרת שמחת רנת ההודיה שוב ושוב^ג. הבעל שם טוב תיקן לומר את המזמור הזה לפני מנחה של ערב שבת – בסוף השבוע, לפני שבת, צריכים להודות לה' על כל נסי השבוע, כדי לזכות למנוחת ושמחת שבת בשלמות.

במובן מסוים, השמחה של הנצח והשמחה של ההוד הן הפוכות. כמובן, יש ביניהן גם קשר – אני צריך להודות על ההצלחות שלי. עם זאת, בשמחה של הנצחון מודגש ההישג שלי, אני הצלחתי ונצחתי וכו'. באיזה כח? כמובן, לא "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה"^ד אלא "הוא הנתן לך כח לעשות חיל"^ה, אבל ההצלחה והנצחון היו פעולה שלי. לעומת זאת, כשאני אומר תודה אני מרגיש שאני לא עשיתי כלום – ה' עשה כאן הכל ואני מודה לו.

שוב, יהודי צריך להכיר בנסים שה' עושה לו בכל יום ולומד עליהם תודה.

יסוד: שמחת חתונה

באגרת המפורסמת של הבעל שם טוב^א, בה הוא מספר שהגיע להיכלו של משיח, הוא מתאר שמחה גדולה והוא אומר שההמחשה הכי טובה בעולם לשמחה שהוא מדבר עליה היא שמחת חתן וכלה, שהיא השמחה הכי גדולה במציאות שלנו – "ונעשה שמחה ותענוג גדולים לאין שיעור, בהבינך בשמחת חתן וכלה בקטנות וגשמיות, וכל שכן במעלה העליונה כזאת". זו לא

ומתייגת, ומקבלת בסוף ציון טוב – היא נצחה, הצליחה והיא מתמלאת שמחה. זו סבה טובה להשקיע בלימודים, לקחת משימות שדורשות מאמץ – כאשר מתאמצים לנצח במשימה מגלים בתוכנו כוחות נעלמים, שלא ידענו שהם קיימים, ועמידה במשימה היא הצלחה-נצחון שנותנת הרבה שמחה. הרבי הכניס בשנים עשר הפסוקים את מאמר חז"ל "יגעת ולא מצאתי אל תאמין, לא יגעת ומצאתי אל תאמין, יגעת ומצאתי תאמין"^ב – חשוב לדעת שהצלחה-מציאה דורשת מאמץ ויגיעה ומאמץ ויגיעה מבטיחים הצלחה-מציאה (ולשמחה זו יש נגיעה מיוחדת לעצם האמונה שלנו, "תאמין"^ג). כאשר הצלחתי, השגתי הישג, יש בתוכי אנרגיה שאני יכול לתת הלאה – להשפיע לזולת את פירות ההצלחה.

הוד: שמחת התודה

ה' עושה אתנו נסים בכל יום – גם נסים גלויים וגם נסים נסתרים – ויהודי צריך להכיר בנסים הללו ולהודות עליהם, "דע לומר תודה"^ד. הודיה היא תכונה של ספירת ההוד. ההודיה – כמובן הודיה לה', וגם הודיה לכל מי שעשה לי טובה – ממלאת את הלב שמחה. כתוב שהשמחה מתפשטת עד למקום של ההודיה ("בינה עד הוד אתפשטת"^ה). איפה רואים את

לא מגלה ו, ב.

לב והיינו שרש הנצח בפנימיות עתיק (אמונה) – ראה המשך "באתי לגני" תשי"ז פ"ז ופ"ח (וראה שיחת ט"ו בשבט תשמ"ח פ"ד). האמונה שבנצחון היינו בהירות הדעת, המבריקה אצל האדם בסוף המעשה, לאחר כל היגיעה ובזכותה, שההצלחה כלל אינה ממנו אלא דווקא "הוא הנתן לך כח לעשות חיל", כפי שיתבאר בפנים (הכרה זו היא ההוד שבנצח, התכללות המאפשרת את היחוד עם ההוד עצמו, בסוד "איהו בנצח" ו"איהו בהוד" לשם זיווג, וד"ל).

לג חוברת אמת למד פיך עמ' 10.

לד ע"פ הקדמת תקו"ז ז, א. ראה ע"ח שער הכללים פ"ד; ע"ח שכ"ט (הנסירה) פ"ח.

א. תהלים ק, ב.

ב. ברכות נד, ב.

ג. פסוקים כב, ל ומב.

ד. דברים ח, יז.

ה. שם פסוק יח.

מ. כש"ט (קה"ת) אות א.

כאשר מדברים על "שמחה של מצוה", מושג מאד חשוב, השמחה מתחילה משמחה של נתינת צדקה

תחומים והסגת גבול ולכבד את הזולת ואת מה ששייך לו. "שמחה פורצת גדר" מורידה את המחיצות – היא המעבר מהבדלה להמתקה. כמוכן, זה לא אומר שאין יותר הגדרות, גם אצל חתן וכלה שמקימים בית צריכים

לשמור בהידור על כל ההלכות, אבל יש שמחה גדולה של הורדת המחיצות שהיו קודם. "שמחה פורצת גדר" כזו מתבטאת בהנהגת "שלי שלך ושליך שלך" של החסיד^מ, כאשר כל המחיצות בין אדם לחברו נופלות מתוך שמחה ואהבה רבה^ו.

שמחה של חתן וכלה שייכת לספירת היסוד, בה יש את היחוד בין החתן והכלה – "ודבק באשתו והיו לבשר אחד"^ז.

מלכות: שמחת הנתינה

בפורים יש ארבע מצוות – מקרא מגילה, משתה ושמחה, משלוח מנות ומתנות לאביונים. הרמב"ם אומר^ח שמתוך כל מצוות פורים השמחה הכי גדולה היא דווקא במתנות לאביונים. כתוב^ט שסתם מצוה היא נתינת צדקה – סתם מצוה היא לעשות טובה למישהו – ולכן כאשר מדברים על "שמחה של מצוה", מושג מאד חשוב, השמחה מתחילה משמחה של נתינת צדקה. נתינת צדקה שייכת לכל אחת מהבנות – כמוכן, גם לתת צדקה בגשמיות, לעזור לחברה, אבל גם לתת צדקה ברוחניות, לשתף את הזולת בדברים טובים.

בהוד דברנו על השמחה באמירת תודה, השמחה כשאני מקבל משהו ואומר עליו תודה – תודה לה' ותודה למי שנתן לי את המתנה

השמחה של "אם הבנים שמחה", אף שזו הכנה לה, אלא השמחה בעצם החתונה של חתן וכלה. כאשר המלך מנצח במלחמה הוא עושה סעודת הודיה – חיבור של נצח והוד – אבל עדיין השמחה בסעודת ההודיה לא

דומה לשמחה בחתונה של הבן שלו, יורש העצר. בעזרת ה' כל אחת כאן תהיה כלה, בעתה ובזמנה, ותשמח בשמחה הגדולה של החתונה שלה, אבל גם כל אחת מהבנות הצעירות ודאי השתתפה בחתונות. כשרוצים לחשוב על שמחה גדולה אפשר לדמיין אולם של חתונה, עם החתן והכלה, עם התזמורת וכל השמחה הגדולה שיש שם.

מה השמחה הגדולה בחתונה? "שמחה פורצת גדר" – שיוודות כל המחיצות. לפני החתונה היו מחיצות בין החתן והכלה ובחתונה המחיצות נופלות והם נעשים אחד. יש פסוק, לקראת סוף התורה, שאומר "מחצתי ואני ארפא"^י. הפשט של "מחצתי" הוא 'נתתי מכה'^{יא}, אבל חז"ל דורשים^{יב} ש"מחצתי" הוא מלשון מחיצה – ה' אומר שהוא שם מחיצות בעולם, כל מיני הבדלות והגדרות, אבל בסופו של דבר "ואני ארפא", הוא עושה הרפיה ומוריד את המחיצות (כיוון הוא שרש החולי והרפיה היא שרש הרפואה).

המושג שמחה הולך בקבלה וחסידות עם עוד מושג – המתקה. אצל הבעל שם טוב היסוד של הכל הוא הכנעה-הבדלה-המתקה^{יג}. בהכנעה יש עדיין כיוון בנפש, יש מחיצות, יש גדר שמגבילה אותי (לטובתי ואפילו מרצוני) שלא אצא מגדרי ולא אפרוץ למה שלמעלה ממדרגתי, וגם כל הענין של הבדלה הוא לעשות מחיצות בין דברים, גדר שתפקידה למנוע ערוב

מה אבות פ"ה מ"י. וראה גם לוח "היום יום" ט"ו אייר.

מו וראה עוד לקמן פ"ב על שמחה ואהבה.

מז בראשית ב, כד.

מח רמב"ם הלכות מגילה פ"ב ה"ז.

מט תניא פל"ז בשם הירושלמי (ראה לדוגמה פאה פ"ח ה"ח).

מא דברים לב, לט.

מב ראה ספרי דברים פסקה שכט ובספורנו עה"פ.

מג קהלת רבה א, ד.

מד כש"ט (קה"ת) ח, כח.

ב. חתונות שמחות

סדרת השמחה

נסיים בעוד דבר: ידוע שלכל אות יש את הערך המספרי שלה. בגימטריא הרגילה המלה **שמחה** שוה 353. אבל אפשר לחשב כל אות גם במספר סידורי, לפי המיקום שלה באלף-בית⁹⁹. בצורת החישוב הזו האות **ש** שוה 21, האות **מ** שוה 13, האות **ח** שוה 8 (כמו במספר רגיל) והאות **ה** שוה 5 (גם היא כמו במספר הרגיל). מה מיוחד במספרים האלה? דברנו קודם על הכרות עם עוד חכמות. אחד הדברים החשובים בחכמת החשבון ובחכמת הטבע היא סדרת המספרים שיוצרים את היחס הכי יפה ואסתטי – לנשים יש קשר מיוחד ליפי ואסתטיקה – היחס שנקרא 'חתך זהב' (שמבוסס על סדרת המספרים שאנחנו קוראים להם 'מספרי אהבה'¹⁰⁰), שנקראים בעולם מספרי פיבונאצ'י). איך הסדרה הזו מתחילה? 1, 1, 2 – הכל מתחיל מלקחת שני אחדים ולחבר אותם, כמו חתונה, ואז נולדים 2, מצות "פרו ורבו"¹⁰¹ היא לפחות שני ילדים, בן ובת¹⁰². אחר כך הסדרה ממשיכה 3, 5, 8, 13, 21. כנראה יש משהו מיוחד דווקא במספרים 5, 8, 13, 21, שמהם מורכבת המלה **שמחה** – משהו יפה ואסתטי גורם להרבה שמחה.

סדרת הפרשיות בתורה

למה מדברים על זה השבוע? מה המספר בתורה של פרשת השבוע שלנו, פרשת כִּיתֶשָׁא (אותה קוראים תמיד בחדש אדר)? בחומש בראשית יש 12 פרשיות, וכִּיתֶשָׁא היא הפרשה התשיעית בחומש שמות – הפרשה ה־21 בתורה. מה הפרשה ה־13? שמות. הפרשה ה־8 היא פרשת וישלח והפרשה ה־5 היא פרשת חיי שרה. לפני שנסביר את המכנה המשותף של הפרשות הללו, נשאל – מה המספר הבא? כל

הטובה. אבל עם כל השמחה שיש בקבלת מתנה, שמחה הרבה יותר גדולה היא כאשר אני נותן מתנה למישהו, כאשר אני יכול להעניק משהו. בהקבלה של המצוות של פורים לאותיות שם הוי' ב"ה¹⁰³ המצוה של מתנות לאביונים היא כנגד המלכות, לכן שמנו אותה כאן כנגד המלכות. המלכות, שמקבלת מכל הספירות שמעליה, היא המקור לעולמות התחתונים בי"ע – היא מחלקת את השפע לכל הברואים. המלך הוא מי שעושה הכי הרבה צדקה – הוא צריך לדאוג שיהיה טוב לכל הנתינים שלו, בכל המובנים, וזו השמחה של המלכות.

ולסיכום:

כתר

שמחת האמונה (עצם היהדות)

בינה	חכמה
שמחת ההולדה	שמחת התורה

דעת

אין שמחה כהתרת הספקות

גבורה	חסד
שמחת שבועות	שמחת פסח

תפארת

שמחת סוכות

הוד	נצח
שמחת ההודיה	שמחת הנצחון

יסוד

שמחת נישואין

מלכות

שמחת הנתינה

(שמחה של מצוה-צדקה)

נא ראה עינוך ברכות בחשבון, מבוא לגימטריא.

נב ראה שם עמ' לה.

נג בראשית א, כח.

נד שו"ע אבה"ע א, ה.

נ סוד ה' ליראיו שער "שמחת פורים" אות י.

בשמחה כולם שותפים, אבל האהבה היא רק בין החתן והכלה. בהזמנת החתונה של הרבי, ההזמנה לבוא ולהשתתף בשמחה, ראשי התיבות של הפסקאות הן **אהבה** (אלא שהם לא הודגשו, משום שהרבי הרי"צ רצה לשמור את האהבה הזו צנועה וסודית¹⁰¹).

איזו חתונה חשובה יש בפרשת וישלח? בשביל זה צריך להיות 'מקובלת'... [הדר ומהיטבאל]. בדיוק, בפרשת וישלח כתוב על המלכים של עולם התהו, בהם לא כתוב שהיו נשואים – לא אומר שלא התחתנו, אבל התורה לא מחשיבה זאת כנישואין – ובסוף כתוב על הדר ומהיטבאל, שהאריז"ל אומר¹⁰² שהם הסוד של ראשית התיקון והדוגמה לנישואין מתוקנים. הם מגיעים אחרי המלכים של עולם התהו, והם לוקחים את כל ה"אורות דתהו" ומכניסים אותם ל"כלים דתיקון" – במובן הזה, יש אפילו מעלה בחתונה שלהם שאין בחתונה של יצחק ורבקה, שכולה בקדושה ובתיקון. בכל פרשה כאן זוכים לעוד סוג של חתונה שלא היתה קודם.

מה החתונה בפרשת שמות? "וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי"¹⁰³. מענין שזו פרשת שמות, אבל זו חתונה בלי שמות – חתונה שהתורה לא מגלה לנו את השמות של החתן והכלה, ששמותיהם מופיעים רק יותר מאוחר בתורה¹⁰⁴. השם שחוזר כאן הוא לוי – "איש מבית לוי" לוקח את "בת לוי" (הוא מתחתן עם דודה שלו, אסור לפי תורה, אבל זה לפני מתן תורה). לוי נקרא על שם "הפעם ילוה אישי אלי"¹⁰⁵, כך לאה אחלה לעצמה – לוי הוא לשון ליווי, קשר וחייבוּר בין האיש והאשה. גם בבית המקדש היה עיטור שמסמל נישואי איש ואשה עם ביטוי מלשון לוי – "כמעד איש וליות"¹⁰⁶.

מספר בסדרה הוא חיבור של שני המספרים הקודמים לו, כך שהמספר הבא הוא 13 ועוד 21 – 34. איזו פרשה זו? פרשת במדבר. מה המספר הבא? 55. למה הוא מקביל בתורה? [פרשת בראשית]. בתורה יש 54 פרשות, אז אפשרות אחת היא באמת לחזור לפרשת בראשית. אבל מה בא אחרי 54 פרשיות? אנחנו קוראים בפרשה על חטא העגל, אבל כתוב שאלמלא היינו חוטאים – ואולי עדיין יש הזדמנות לחזור אחורה, לתקן את העבר – כל התורה היתה חמשה חומשי תורה וספר יהושע¹⁰⁷. אפילו שספר יהושע הוא ספר שלם, כתוב בפירוש באריז"ל¹⁰⁸ שביחס לפרשות של התורה הוא כמו עוד פרשה – לכן אפשר להתייחס אליו כפרשה 55¹⁰⁹.

חתונות שמחות

מה המשותף לכל הפרשות הללו? מה שמח בהן? אמרנו שהשמחה הכי גדולה היא שמחת חתונה. בכל הפרשות הללו יש חתונות מיוחדות: בפרשת חיי שרה יש את החתונה היהודית הראשונה – החתונה של יצחק ורבקה, עם כל הסיפור של השידוך שלהם. זהו המקור הכי מפורט וארוך בתורה על שידוך יהודי, ואדמו"ר הזקן אומר¹¹⁰ שזו החתונה הכי משמעותית בתורה, השרש לכל הזיווגים בקדושה, עוד יותר מאשר החתונה של אדם וחוה בפרשת בראשית. הנישואין של יצחק ורבקה, בפרשת חיי שרה, הם גם המקום הראשון והעיקרי בתורה שכתוב בו על האהבה של האיש לאשה¹¹¹. אמרנו ששמחה הולכת עם המתקה, שמחה גם הולכת עם אהבה – שמחה היא תמיד במצב של אהבה. החתונה כל כך שמחה כי יש אהבה בין החתן והכלה.

נט ראה שיחת ש"פ וישלח תשי"ד.

ס ע"ח ש"י פ"ג (מ"ת).

סא שמות ב, א.

סב שם ו, כ.

סג בראשית כט, לד.

סד מלכים א ז, לו.

נה נדרים כב, ב.

נו ראה פע"ח שער חג השבועות (שבתיקון ליל שבועות אומרים כל פרשה תחלה בסוף ואחר כך כל ספר בנ"ך תחלה וסוף).

נד וראה לקו"ת ברכה צו, ג ואילך. ועוד.

נח ראה מלבי"ם על דברים כד, א.

בפרשת במדבר לעם ישראל? חז"ל אומרים^ט שכאשר ראינו את מחנות המלאכים, עם הדגלים שלהם, התאוונו גם לדגלים. בפרשת במדבר עם ישראל מסודר לפי המחנות עם הדגלים. בשביל מה רוצים את הדגלים? הם כנראה קישוטים, כמו שכלה מתקשטת בכד קישוטי כלה בשביל החתן, ובפרשת במדבר יש את הנישואין של ה' עם עם ישראל שמסודר לדגליו – "ודגלו עלי אהבה"^י. אחר כך אפשר לחזור לפרשת בראשית – לתיקון של החתונה של אדם וחווה – אבל אפשר גם להגיע לספר יהושע. מה החתונה המיוחדת בספר יהושע? החתונה של עם ישראל עם ארץ ישראל – "כי יבעל בחור בתולה יבעלוך בניך"^{יא} – שלא היתה קודם. החתונה הזו היא העיקר, היא התכלית, שעם ישראל נכנס לארץ ועושה לה' דירה בתחתונים, התכלית של כל הבריאה^{יב}. חדש אדר הוא אלף-דר – אלופו של עולם דר בתחתונים ושמח בדירה שלו בתחתונים^{יג}.

ולסיכום:

חיי שרה – חתונת יצחק ורבקה

וישח – חתונת הדר ומהיטבאל

שמות – חתונת איש מבית לוי עם בת לוי

כי תשא – חתונת משה עם התורה

במדבר – חתונת ה' עם עם ישראל לדגליו

יהושע – חתונת עם ישראל עם ארץ ישראל

נחזור לתחלת השיעור: נתנו פרצון שלם

של סיבות לשמוח – הסיבות הן בפנימיות,

כשהכל מוקף באוירה של "שמחה בטרתה",

בלי שום סבה. הנגול הגדול של השמחה הוא

התיקון לחטא הנגל. שתהיה שבת שמחה, כתוב

"וביום שמחתכם' אלו השבתות", ושנוכה בזכות

השמחה של חדש אדר לביאת המשיח!

התורה אומרת שיש נישואין, בתוך הגלות של מצרים, שכל הענין שלהם הוא "ילוה אישי אלי", ומהם נולד גואל ישראל, זו החתונה שממנה נולד המשיח.

איזו חתונה יש בפרשה שלנו, כי תשא?

הפרשה מתחילה עם מנין ישראל ו'השלמות' למעשה המשכן, אחר כך יש ציווי על שבת ואז יש פסוק סיום של מתן תורה – "וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה כְּכַלְתּוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ בְּהַר סִינַי לְחַת הַעֲדֻת לְחַת אֲבֹן פְּתָבִים בְּאַצְבַּע אֱלֹהִים"^ט – ומיד מדובר על חטא העגל. מענין שבין הנושאים הראשונים יש הפסקות בחלוקת הפרשיות, אבל חטא העגל מופיע מחובר לסיום הפסוק של מתן תורה, בלי שום הפסק – "מאגרא רמה לבירא עמיקתא"^י. רש"י מסביר על "ככלתו" בכתוב חסר, "שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן" – זו החתונה של משה עם התורה, שנקרא "כלת משה"^י.

למה מיד אחר כך מופיע חטא העגל? איך

הגיעו "מאגרא רמה לבירא עמיקתא"? במדור

'הסיפור החסיד' בגליון נפלאות השבוע יש

סיפור על הרבי ר' אלימלך, שכדאי שכל אחת

תקרא, בו רואים שלפעמים בשביל שיהיו ילדים

צריך איזו מריבה קטנה בין בני הזוג. העיקר בין

בני הזוג הוא אהבה, אבל אם הם כל כך אוהבים

שאין ביניהם שום הבדלים, שום חיכוכים, יכול

להיות שיהיה קשה להם להגיע ל"אם הבנים

שמחה". אחרי מתן תורה, החתונה בין משה

(בשם כל ישראל) והתורה, צריכים איזו 'מריבה'

קטנה, חטא העגל, כדי להגיע ללידה – הילדים

הם כל בעלי התשובה^י.

אלה ארבע החתונות בפרשות ה'שמחה –

5, 8, 13 ו'21. נמשיך בסדרה:

מה החתונה בפרשת במדבר? מה נוסף במיוחד

ט במדבר רבה ב, ג. ובכ"מ.

ע שה"ש ב, ד.

עא ישעיה סב, ה.

עב תנחומא נשא טז; תניא פל"ו. ראה אמונה ומוודעות מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' רט.

עג ראה מאור עינים פרשת תרומה ד"ה "זהו משנכנס אדר".

סה שמות לא, יח.

סו ראה חגיגה ה, ב.

סז ראה רש"י (ושאר מפרשים) על במדבר ז, א.

סח ראה ע"ז ד, ב (ואילך) שמטרת חטא העגל היתה להורות דרך תשובה לכל הדורות.

הַלּוֹמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ אדם שמח מגלה את ניצוץ המלכות שבו – "מלך פורץ גדר" ו"שמחה פורצת גדר".
- ◆ **משיח** בן יוסף הוא שמחה מלמעלה למטה ("ישמח הוי' במעשיו"), אור יש, ומשיח בן דוד הוא שמחה מלמטה למעלה ("ישמח ישראל בעושיו"), אור חוזר (שהוא העיקר).
- ◆ שמחה בטהרתה היא "סבת כל הסבות" – השמחה היא הסבה לכל הדברים הטובים, לכל הסבות לשמח.
- ◆ שמחת היהדות היא השמחה באמונה שירשנו מאבותינו.
- ◆ צריך להאמין בכל יהודי – להאמין שלכל יהודי יש אמונה בלב.
- ◆ שמחת התורה באה מתוך תחושה שחכמת התורה היא 'ליגה אחרת' מכל החכמות.
- ◆ מי ששמח בתורה רוצה לשתף בה את כולם – את כל ישראל ואפילו את אומות העולם.
- ◆ "אם הבנים שמחה" – כמה שיותר ילדים יש יותר שמחה!
- ◆ עיקר השליחות הוא שינוי המציאות – החיצונית וגם הפנימית.
- ◆ "אין שמחה כהתרת הספקות" – בהירות לגבי מסלול בחיים, נישואין ושליחות גורמת שמחה.
- ◆ שמחת הנצחון מתבטאת בחיי היום-יום בשמחת ההצלחה באתגרים מאמצים – "יגעת ומצאת תאמין!".
- ◆ כדאי לקחת אתגרים הדורשים מאמץ – הם מגלים בנפש כוחות נעלמים וממלאים בשמחה.
- ◆ בשמחת הנצחון מורגש שאני עשיתי (בכוחות שנתן לי ה') ובשמחת ההודיה מורגש שלא עשיתי כלום.
- ◆ הודיה לה' והודיה לזולת ממלאות את הלב בשמחה.
- ◆ בערב שבת יש להודות לה' על כל נסי השבוע וכך לזכות למנוחת שבת ושמחת שבת בשלמות.
- ◆ ההמחשה הכי טובה לשמחה היא לדמיין שמחת חתונה.
- ◆ שמחת החתונה היא השמחה של פריצת המחיצות בין החתן והכלה.
- ◆ בהכנעה והבדלה יש גדרות-מחיצות והמתקה היא "שמחה פורצת גדר".
- ◆ כיוון הוא שרש החולי והרפיה היא שרש הרפואה.
- ◆ "שמחה של מצוה" מתחילה בשמחה של צדקה.
- ◆ עם כל השמחה בקבלת מתנה – שמחה הרבה יותר גדולה היא להעניק מתנה.
- ◆ בכל פרשה ב'סדרת השמחה' יש חתונה מיוחדת.
- ◆ שמחה הולכת עם אהבה – החתונה כל כך שמחה כי יש אהבה בין החתן והכלה.
- ◆ חטא העגל אחרי מתן תורה הוא מדיבה אחרי החתונה – מריבה שמאפשרת הולדת בעלי תשובה.
- ◆ עם ישראל התאוה לדגלים ככלה שמתאוה לתכשיטים להתקשט בהם עבור החתן.
- ◆ תכלית החתונות היא החתונה של עם ישראל עם ארץ ישראל – מימוש הדירה בתחתונים.
- ◆ תיקון חטא העגל הוא שמחה בטהרתה – הנגול הגדול של השמחה-בלי-סבה שמקיף את כל הסבות.

אומץ ורחמים בדין

קיצור מהלך השיעור

שיעור הרמב"ם השבועי ממשיך לעסוק בהלכות **סנהדרין**. **פרק א** עוסק בדיני "לא תגורו", אצל **הדיין** וגם אצל **תלמיד** היושב לפני החכמים, תוך הסבר ש'גדר הגלות' הוא **פחד** ודין "לא תגורו" הוא **מפתח לגאולה**. **פרק ב** פותח ב**פסיקה יוצאת דופן של המהר"ל** וכדי לתמוך אותה מעמיק **בדיני פשרה וברחמנות** שצריכה לאפיין את המשפט היהודי (בהמשך לנושא שיעור הרמב"ם שבוע שעבר).

ש"תגורו" הוא לשון הכנסה, "לא תכניס דבריך מפני איש"^א (כמו בפסוקים "ויין לא תשתה ולא תאגר",^ב "תכין בקיץ לחמה אגרה בקציר מאכלה"^ט ו"אוגר בקיץ בן משכיל", אותם מביאים החכמים השונים^כ כמקור לדבריו). לדרשתו של רבי חנין תתכן השלכה לשני כיוונים: מחד, אפשר להבין ממנה שיתכן שישנו פחד 'מותר', כל עוד הוא לא כולל אגירת-הכנסת דברים מצד הדיין – כפי שעולה בהלכה הראשונה ברמב"ם. מאידך, אפשר להבין ממנה שיתכן איסור על אדם לאגור-להכניס את דבריו

א. "לא תגורו"

חגור ואגירה

את פרק כב בהלכות סנהדרין^א פותח הרמב"ם בשתי הלכות הנגזרות מהפסוק "לא תגורו מפני איש"^ב, אותו מונה הרמב"ם כמצות לא-תעשה^ג. שתי הלכות אלו הן היחידות ברמב"ם השייכות למצות "לא תגורו"^ד.

הפשט של "תגורו" הוא לשון פחד (כמו "מגור מסביב"^ה), אך רבי חנין (וי"ג חנף) דורש

נערך ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. רמב"ם הלכות סנהדרין פרק כב. ו"ט אד"ר תשפ"ד – כפ"ח.

א השיעור היומי ברמב"ם (ג"פ) ז"ך אד"ר תשפ"ד.

ב דברים א, יז.

ג סה"מ מל"ת רעו.

ד ראה מנחת חינוך ריש הלכה תטו.

ה ירמיהו, כה; כ, ג ו"י; מו, ה; מט, כט; תהלים לא, יד.

ו רא"ש סנהדרין פ"א סימן ו ועוד.

ז סנהדרין ו, ב.

ח דברים כח, לט.

ט משלי ו, ח.

י שם י, ה.

יא סנהדרין ז, א.

הגדר של הגלות

הוא פחד, היוצר
בנפש כיווץ
וצמצום

הוא, מזכיר את אחד מיסודות החסידות – הוראת אבי הבעל שם טוב לבנו 'אל תפחד משום דבר חוץ מה' יתברך'¹. הבעל שם טוב בטל את הפחדים ואת

החיצונים בהכרות "יתפרדו כל פעלי און"² – הבעת דין ללא כל מורא. הבעל שם טוב הוא ראשית הגאולה, כפי שאמר לו המשיח שיבוא כאשר "יפוצו מעינותיך חוצה"³, והשחרור מכל הפחדים הוא תודעת הגאולה.

הגדר של הגלות הוא פחד, היוצר בנפש כיווץ וצמצום. כך, הריכוז הגבוה ביותר של המלה "פחד" בתורה הוא בתוכחה בסוף התורה⁴, כאשר בקללות התורה חוזר הפחד מהגוים, הפחד מהרשעים. אי אפשר לקיים את התורה כדבעי מתוך פחד. קיום התורה דורש הרבה בטחון, תנועת נפש של "אתהלכה ברחבה"⁵. לעומת זאת, הפחד גורם לאדם להכניס פנימה, להדחיק, את האמת האלוקית. הפחד נובע ממצב של קטנות מוחין. כך, כאשר עם ישראל היה במצב של קטנות מוחין והזדקק למים אמר משה רבינו "עוד מעט וסקלני"⁶ – פחד מהאנשים הקשים גם אצל רבן של כל ישראל. אז אמר לו ה' "עבד לפני העם"⁷ – ראשית, אל לך לפחד משום דבר! שנית, הוצאת לעז על בני, וראה שהם לא יסקלו אותך. כלומר, הפחד מלווה גם בהרבה כח המדמה, נובע מקטנות מוחין של האדם, ובדרך כלל איננו מוצדק.

קטנות המוחין ופחד גם מדברים דמיוניים הוא מצב עם ישראל בגלות, והוא חודר אפילו לפסיקת ההלכה. כך, בפוסקים האחרונים יש נטיה לתת יותר ויותר מקום לפחד של הדיין,

גם כשהמניע איננו פחד אלא מניע אחר – כפי שניתן להבין בהלכה השניה ברמב"ם.

פחד הדיין

ההלכה הראשונה ברמב"ם עוסקת בדיינים: שנים שבאו לפניך לדין אחד רך ואחד קשה. עד שלא תשמע את דבריהם או משתשמע את דבריהם ואי אתה יודע להיכן הדין נוטה אתה רשאי לומר להם איני נזקק לכם שמא יתחייב החזק ונמצא רודף אחר הדיין: אבל משתשמע את דבריהם ותדע להיכן הדין נוטה אי אתה רשאי לומר איני נזקק לכם. שנאמר לא תגורו מפני איש, שלא תאמר איש פלוני רשע הוא שמא יהרוג את בני שמא ידליק את גדישי שמא יקצין נפיעותי. ואם היה ממונה לרבים חייב להזקק להם.

הפירוש הפשוט כאן של "לא תגורו מפני איש" הוא איסור לדיין לפחד מאיש קשה-חזק⁸ – כפי שהוא מתואר כאן בלשונות הרמב"ם – אשר עלול לפגוע בו או בסביבתו. הדיין עלול 'להפחיד את עצמו' – לומר לעצמו כל מיני "שמא..." שעלולים לקרות – והתורה אוסרת עליו לעשות זאת.

עם זאת, בעקבות דרשת "לא תגורו" כ"לא תכניס דברין מפני איש", במקרה בו טרם 'נאגרו' דברים אצל הדיין – כשהוא אינו יודע להיכן הדין נוטה, וממילא אינו מכניס את דבריו מפני האיש הקשה שהדין נוטה לחייבו – מותר לו לחשוש ולהסתלק מן הדין (כל עוד איננו "ממונה לרבים", שמשועבד לדון את הצבור, וגם יכול לסמוך על הצבור שיגן עליו מפני אנשים קשים ואלימים⁹).

אל פחד!

הדין היסודי של "לא תגורו", האוסר על הדיין לפחד, מתוך תודעת "כי המשפט לאלהים

יב קשה חזק רשע ר'ת קרח, בו קיים משה "לא תגורו מפני איש".

יג ראה הגר"א על אתר.

יד שבחי הבעש"ט פ"א. וראה אור ישראל ח"א ש"ב בשני הסיפורים הראשונים.

טו תהלים צב, י (וראה הנסמן בהערה הקודמת).

טז משלי ה, טז.

יז דברים כח, ס"ד.

יח תהלים קיט, מה.

יט שמות יז, ד.

כ שם פסוק ה.

תלמיד לפני רבו

ההלכה הבאה ברמב"ם נוגעת לתלמיד היושב לפני הדיינים ומאזין לדבריהם:

וכן תלמיד שהיה יושב לפני רבו וראה זכות לעני וחובה לעשיר אם שתק הרי זה עובר משום לא תגורו מפני איש

לתלמיד היושב לפני רבו ורואה שהוא עומד לחייב את העני ולזכות את העשיר שלא כדין, לפי דעתו, אסור לשתוק – עליו להביע את דעתו לפני רבו, בכבוד הראוי^{כד}, כדי לנסות למנוע את הטעות. אם התלמיד נמנע מלהביע את דעתו הוא עובר על "לא תגורו מפני איש". יש מי שמסביר שהתלמיד כאן פוחד מהעשיר^{כה}, ואולי אפילו יש לו פחד כפול מהעשיר וגם מרבו (ולכן מודגש שהוא רואה חובה לעשיר דווקא, ולא מקרה הפוך, וראה עוד לקמן)^{כז}, אך בפשטות נראה יותר כדעת המפרשים^{כח} שכאן ה"לא תגורו" הוא בעיקר כדרשת רבי חנין, שאל לו לתלמיד להכניס את דבריו, גם לא מחמת פחד אלא מתוך כבוד לרבו (שהצבעה על טעות בדבריו עלולה לפגוע בכבודו, בפרט כאשר הרב החמיץ את הזכות לעני על אף שהיה ראוי להשתדל ולצדד בזכותו ככל שניתן, ולאידך התלמיד אף עלול לסבור שיש לרבו טעם לשינוי כאן ובסופו של דבר לא יעשה עול^{כט}).

כאן מוסיף הרמב"ם:

ועל (זה נאמר) מדבר שקר תרחק

התלמיד לא משקר בעצמו, אלא רק נותן בשתיקתו מקום לטעותו של הרב, ועדיין הדבר נכלל באזהרת "מדבר שקר תרחק"^{כט}. שינוי הנוסח כאן בין רוב כתבי היד, בהם כתוב "ועל מדבר שקר תרחק", לספרים הנדפסים ומיעוט

כד ערוה"ש חו"מ ט, יא.

כה מאירי שבועות לא, א ד"ה "מנין". וראה יד רמ"ה על סנהדרין ו, ב (שפוחד מהעשיר וחושש לפגוע בכבוד רבו). כו מהרש"ל בביאורו לטור סימן ט ד"ה "ורואה". מובא בב"ח חו"מ ט, ב.

כז ב"ח חו"מ סימן ט ד"ה "ותלמיד".

כח ט"ז חו"מ סימן ט ד"ה "ראיתי".

כט שמות כ, ז.

בשל מציאות בה ידינו אינה תקיפה ורבו המסורות שעלולים למסור את הדין למלכות, ולכן להתיר לו להסתלק מהדין מתוך פחד גם לאחר הידיעה להיכן הדין נוטה וכו'^{כא}. גם בהקשרים נוספים, רואים שלאורך הדורות יש נטיה לפוסקי ההלכה לחשוש לפחדים שונים, גם כאשר לא ברורה מדת ההצדקה שלהם^{כב}. הנטייה הזו היא חלק מהגלות, המשפיעה גם על גדולי התורה ומנהיגי העם.

הבעל שם טוב מבשר שעלינו להתקדם למודעות של גאולה, בה מתוך האמונה בה' משתחררים מכל הפחדים.

ככל שמתעצמים עם מצות האמנת אלקות, "אנכי הוי' אלהיך"^{כג}, משתחררים מהעבודות לכל הפחדים והמיצרים בנפש, "אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". הפחדים נובעים מכך שה' לא נוכח מספיק בתודעת האדם, וכדי

להתגבר על הפחדים צריכים לעסוק הרבה באמונה ובטחון. ככל שהדין מקיים את מצות "לא תגורו" באופן מלא יותר – עם ישראל והעולם כולו מתקדמים לגאולה.

ככל שהדין

מקיים את מצות "לא תגורו" באופן מלא יותר – עם ישראל והעולם כולו מתקדמים לגאולה

כא ראה ב"ח חו"מ ס' יב סק"א ("פשיטא דבבעל דין רשע יכול להסתלק אף לאחר שיועד היאך הדין נוטה דאין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש וספק סכנה או היזק ממון"). לבוש שם ("זמ"מ בזמן הזה שגברו המסורות ויש לדיין לחוש מפני סכנת מסירות, יש אומרים שיכול הדיין להשמט אפילו הממונה לרבים ואפילו שניהם חזקים, שאין מוטל על הדיין לסכן נפשו פן ימסרנו למלכות או לשררה"). שו"ת שבות יעקב ח"א ס' קמג ("אבל במוחזק למועד בכך ודאי שאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש"). עוד מקורות נסמנו בשו"ת יביע אומר ח"ט חו"מ ס' ב.

כב דוגמה לדבר היתה בתקופת הקורונה, כאשר גם בפסיקה היתה נטיה לחששות יתר, בכיוונים שונים ומשונים (לעומת ההדרכה החסידיית שבין אם אדם בוחר בהנהגה אחת ובין אם בהנהגה אחרת, העיקר הוא לא לחשוש!).

כג שמות כ, ב.

כל סברא שאיננה

חלק מ"תורת
אמת" הרי היא
"דבר שקר"!

והדין בהלכה הבאה ברמב"ם,¹ שני דינים נוספים העוסקים בתלמידים היושבים לפני הדיינים, הנלמדים מ"מדבר שקר תרחק" לבדו, ללא "לא תגורו".

יש מי שרצה לחלק בין הסוגיות, ולומר² שגם במקרה בו התלמיד לא עובר על "לא תגורו", כי אין מקום לחשש מבעל הדין, הוא מזהר משום "מדבר שקר תרחק", או לומר³ כי גם אם יש לתלמיד סברא צדדית-מציאותית (שאיננה תורנית) לטובת העשיה, הוא מזהר שלא לשתוק משום "מדבר שקר תרחק" (וכל סברא שאיננה חלק מ"תורת אמת"⁴ הרי היא "דבר שקר"!). אכן, מלשון שתי הסוגיות, שאין ביניהן הבדל בתיאור הדין, משמע כדברי הרמב"ם שמאחד אותן לדין אחד (וכדברי התוספות⁵ שדרך הש"ס ללמוד אותו דין ממקומות שונים).

ב. חצוה לבצוע זכות לעשיר וחובה לעני

הרמב"ם כותב, כלשון הגמרא בשתי הסוגיות, שהתלמיד רואה "זכות לעני וחובה לעשיר". מה יהיה הדין במקרה ההפוך, בו הדיין עומד לזכות את העני ולחייב את העשיר אך התלמיד רואה זכות לעשיר וחובה לעני⁶? לרוב המפרשים⁷ והפוסקים⁸ ברור שהדין יהיה זהה, וגם שם נאמר "לא תגורו" ובודאי "מדבר שקר תרחק", אלא שהדין נאמר במקרה של "זכות לעני וחובה

כתבי היד, בהם כתוב "ועל זה נאמר מדבר שקר תרחק", הוא רב משמעות – לפי הנוסח הראשון עובר כאן התלמיד השותק הן על "לא תגורו" והן על "מדבר שקר

תרחק" ולפי הנוסח השני העבירה הפרטית, בפנימיות, היא "לא תגורו", אלא שיש כאן 'מקיף' כללי של "מדבר שקר תרחק" (חשוב להדגיש שהרמב"ם לא מונה את "מדבר שקר תרחק" במנין המצוות שלו).⁹

מקור דברי הרמב"ם כאן – כפי שכותב הכסף משנה – הוא החזרה הכפולה בגמרא על דין תלמיד היושב בפני רבו ורואה זכות לעני וחובה לעשיר, שאסור לו לשתוק, שבמסכת סנהדרין¹⁰ לומד אותו רבי יהושע בן קרחה מ"לא תגורו" ובמסכת שבועות¹¹ לומדת אותו הגמרא מהפסוק "מדבר שקר תרחק" (במסגרת 13 דרשות שונות מאותו פסוק¹², ובכללן הדין שבסיום ההלכה דין

ל בנסף לשני האיסורים האלה, איתא באורח למשפט (סימן ט סעיף ז) שהתלמיד (וכן דיין שדן כדבעי) מקיים בכך גם מצות "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח) ו"לא תעמד על דם רעך" (שם פסוק טז). יש מי שכתב (ריב"א ורשב"א בהגהות אשר"י סנהדרין פ"א סימן ה) שכאשר הדיין נזקק לדין הוא מקיים מצות "בצדק תשפט עמיתך" (ויקרא יט טו), ומכיוון שדרשו זאת גם על לימוד זכות של כל אדם על זולתו (שבועות ל, א) ודאי הדברים נכונים גם בתלמיד המלמד זכות. אם כן, יש 'פרצוף' שלם של מצוות שמקיים התלמיד היושב לפני רבו כאשר הוא מלמד זכות על העני: "ואהבת לרעך כמוך" בחסד, "לא תגורו" בגבורה (תיקון הפחד), "בצדק תשפט עמיתך" בתפארת (מקום המשפט, הכולל גם פשרה צודקת, כדלקמן), "לא תעמד על דם רעך" בנצח הווד, הרגלים העומדות (ובפרט "לא תעמד על דם רעך" הוא בנצח ובהוד מתקיים "לא תטה משפט אבינך בריבו", וראה לקמן הערה מא) ו"מדבר שקר תרחק" ביסוד (שפנימיותו אמת, ומתאים לכך שהיסוד נקרא "כל" זו מצוה כללית שלא נמנית). ככתר מעל כל המצוות האלה נמצאת מצוות "אנכי הוי' אלהיך", הנותנת את תוקף האמונה והבטחון שלא לפחד ולנהוג כדבעי, כנ"ל בפנים.

לא שבועות ל, ב ואילך.

לב יג הדרשות מכוונות כנגד יג מדות הרחמים (ראה גם עיון יעקב בע"י על אתר, שיעור ז"ך שבת תשע"ג ועוד). הכלל הוא שבהקבלות בדברי חז"ל (בנגלה) ההקבלה העיקרית היא ליג מדות כשיטת הגמרא, המתחילה למנות את המדות מ'הוי' הוי'" (ראה ר"ה יז, ב), ואם כן הלימוד דגן, החמישי בסוגיא, הוא כנגד מדת "חונן", סוד הרגישות של "חונן דל" (משלי יט, יז) המתבטאת בראית הזכות לעני

שמופיעה כאן (ובפרט כשיטת המהר"ל, כדלקמן בפנים). הדבר מתאים גם לכך שהדרשה המקבילה במסכת סנהדרין מתבססת על דרשת רב חנין ל"לא תגורו".

לג תומים סימן ט סק"ג; ברכי יוסף סימן ט סק"ג.

לד תומים שם.

לה מלאכי ב, ו.

לו שבועות לא, א ד"ה "ורואה".

לז בבא לקמן ראה גם מדור 'הלכה יומית לעיון ברמב"ם' בחוברת דבר מלכות.

לח הגהות ר"י עמדין סנהדרין ו, ב ד"ה "מנין"; עלה דיונה ד"ה "מנין".

לט אורים חו"מ סימן ט סק"י; ברכי יוסף סימן ט סק"ג.

המהר"ל אומר

שאכן הדין האמור הוא רק במקרה של "זכות לעני וחובה לעשיר", אך במקרה ההפוך מותר לו לתלמיד לשתוק!

לעשיר משום שבו נדרש יותר מאמץ מהתלמיד כדי לדבר (משום שיש לו חשש מהעשיר, חשש נוסף לפגיעה בכבוד רבו וגם סברות נוספות מדוע ראוי לצדד בעשיר, כנ"ל).

אמנם, יוצאת דופן היא דעתו של המהר"ל^מ, האומר שאכן הדין האמור

הוא רק במקרה של "זכות לעני וחובה לעשיר"^מ, אך במקרה ההפוך מותר לו לתלמיד לשתוק! אמנם נאמר "ודל לא תהדר בריבו"^מ, אסור להטות את הדין לטובת העני מתוך רחמים עליו ורצון לחייב את העשיר לתת לו צדקה בדרך כבוד^מ, אך זהו ציווי לדיין בלבד (כדרכו של האבן עזרא המדגיש שבכל פסוק יש לדעת למי הוא מדבר^מ) והוא לא מחייב את התלמיד, שיכול לשתוק כדי שהעשיר ייטיב עם העני לפני משורת הדין.

המהר"ל מפרג, שבדרך כלל מצוטט פחות בהלכה, הוא מגדולי ישראל שדבריו בתחומי המחשבה מקובלים על כל החוגים והוא נחשב כאחד מיסודות החסידות (הן בחסידות חב"ד, בה מקובל שכאשר אדמו"ר הזקן כותב בתניא שהוא מלוקט "מפי ספרים ומפי סופרים" הוא מתכוון לספרי המהר"ל^מ), והן בחסידות פשיסחא, בה נחשב המהר"ל ל'רבי בעולם האמת'^מ). לכן, על אף שהאחרונים חלקו עליו בפירושו^מ, ראוי

במיוחד להעמיק בדעתו ולצדד בדבריו. הנקודה הפנימית היא שלפעמים שתיקה היא 'זרימה' עם ההשגחה הפרטית. ישנם סיפורים רבים בהם אדם מתחייב לשלם, שלא על פי דין, כדי להחזיר חוב מגלגול קודם^מ. על הדיין לפסוק לפי דעת-תורה, ללא עירוב כל שיקולים אחרים, אבל לתלמיד מותר לצפות מהצד ולזהות רבדים עמוקים יותר בסיפור. במובן מסוים, הדיין כאן דן דין אמת, לפי ראות עיניו, ואילו התלמיד יכול לחוש שעל פי ה"אמת לאמתו" יש מקום לא לנהוג לפי הדין ולאפשר (בשתיקה) כזו הנהגה, על אף שבחיצוניות נדמה שנעשה כאן שקר עליו ראוי להזהיר "מדבר שקר תרחק". בשבוע שעבר למדנו^מ שעל הדיין להיות רחמן, היודע ש"מחשבתו של ישראל קדמה לכל דבר"^ג, גם לתורה, וכאן מתבטאת אותה תפיסת עולם בהיתרו של המהר"ל לתלמיד לרחם ולא ללמד חובה על העני (מעין הדין שבדיני נפשות שומעים תלמיד שרוצה ללמד זכות – ואף מעלין אותו לשבת בסנהדרין וכו' – אך אם הוא רוצה ללמד חובה משתקים אותו^מ).

"מצוה לבצוע"

מנין המחשבה שניתן לצדד בדברי המהר"ל ולתת מקום כל שהוא להכרעה 'רגשית', שלא על פי דין, בדיני התורה? הלכות "לא תגורו" באות 'בלולות' עם סוגיא עיקרית נוסף, מקומה של פשרה בדין תורה, שבסוגיית הגמרא קודמת לדיני "לא תגורו" וברמב"ם באה בהמשך ישיר אליהם בפרק שלנו^ג.

בסוגיא בסנהדרין יש מחלוקת מן הקצה אל הקצה בנוגע ל"ביצוע" (פשרה בלשון חז"ל): רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר ש"אסור

מח לדוגמה רשימות דברים ח"ג עמ' לד (ונתבאר באור ישראל ש"ח בסיפור "המלך המשפט") ודברים ערבים משפטים סיפור ח; אדמו"רי בעלז ח"א עמ' רסא"ב.

מט' שיעור רמב"ם י"ב אד"ר – נדפס בגליון כי תשא – השתא. נ בראשית רבה א, ד; תנא דבי אליהו רבה פ"ד ופלא"א.

נא הלכות סנהדרין פ"ה ה"ח.

נב הלכה ד ואילך.

מ הובא בט"ז חו"מ סוס"ט ובבאה"ט סקי"א.

מא ואולי אסמכתא לכן בסמיכות הפסוק "לא תטה משפט אבינך בריבו" (שמות כג, ו) ל"מדבר שקר תרחק", כפירושו שמדובר באביון כפשוטו (ולא כדרשת חז"ל במכילתא שמדובר ברשע, אביון במצוות).

מב שמות כג, ג.

מג מכילתא דרשב"י ומדרש הגדול עה"פ. מד ראה ראב"ע על שמות כ, יג; שם כג, וז; ל, לז; דברים ג, יח. ועוד.

מה ראה אג"ק ח"ז עמ' צב.

מו קול מבשר ח"ב ערך 'צדיקים'.

מז ראה תומים וברכי יוסף ה"ל.

בנוגע לכל פשרה

ניתן לטעון שהיא
עוברת על "מדבר
שקר תרחק",
כאשר בית דין
דוחפים את בעלי
הדין לפתרון
שאיננו על פי
אמתה של תורה
- ואף על פי כן
זהו הדין

פי אמתה של תורה – שעל כן יש מי שאומר ש"אסור לבצוע" והדבר מנוגד לדרכו של "משה אמת ותורתו אמת" – ואף על פי כן זהו הדין^ח. בפנימיות, יתכן שזו גם הסבה שהרמב"ם לא מנה את "מדבר שקר תרחק" – זוהי 'הנהגה טובה' כללית, אך לעתים היא נעקרת לטובת מבט רך ורחום יותר על המציאות, מבט שחותר לפשרה ויודע שמותרי^ט ואפילו מצוה^י לשנות מפני השלום. באותו אופן נבין את

פסק המהר"ל שלעתים נעקרת הנהגת "מדבר שקר תרחק", של התלמיד, לטובת רחמים על העני בדין.

אכן, המצוה לבצוע משקפת בתוכה תהליך עמוק של תיקון ו'היפוך' של מה שנראה מנוגד בתכלית לדין תורה, שהרי על הדיינים להיות "שנאי בצע"^{יא} ובסופו של דבר יש להם "מצוה לבצוע"! הרד"ק אומר בספר השרשים שישנם בשרש **בצע** שלשה פירושים – "חמדה ועושק", "פתיחה וחתיכה" ו"השלמה" (במובן של ביצוע בפועל של ענין) – המוסברים היטב בסדר התיקון היסודי הכנעה-הבדלה-המתקה^{יב}: "חמדה ועושק" היינו הבצע השלילי, אותו צריכים הדיינים לשנוא וכל דיני התורה נועדו להכניע אותו. "פתיחה וחתיכה" היא פעולת ההבדלה-החיתוך ("מל" לשון ברית מילה). "השלמה" היינו גמר הדבר באופן הראוי, המתקה

נח ואפילו את סיום הפסוק "מדבר שקר תרחק" – "ונקי וצדיק אל תהרג כי לא אצדיק רשע" (שהרמב"ם כן מנה כמצוה, ל"ת רצ) – דורשים (סנהדרין לג, ב) שאין להרוג מי שיצא זכאי בדין אף אם יש ללמד עליו חובה ויש להחזיר ללימוד זכות אף מי שיצא חייב בדין, היינו שיש להטות לחסד גם יש בכך משום "דבר שקר"!

נט יבמות סה, ב.

ס כדעת ר' נתן שם.

סא שמות יח, כא; רמב"ם הלכות סנהדרין פ"ב ה"ז.

סב כש"ט (קה"ת) אות כח.

לבצוע", ומאריך בחומרת האיסור, ושדרכו של משה רבינו בדין היא "יקוב הדין את ההר" (ורק מחוץ לבית הדין אפשר לנקוט במדת אהרן הכהן, "אוהב שלום ורודף שלום ומשים שלום בין אדם לחברו"). לעומתו, רבי יהושע בן קרחה – שהוא-הוא בעל המימרא של דין "לא תגורו" בתלמיד! – אומר ש"מצוה לבצוע" ועל פשרה הגונת שעושה בית הדין נאמר "אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם"^{יג}

וזהו היתה דרכו של דוד המלך לעשות "משפט וצדקה"^{יד}. בין שתי הדעות ה'קיצוניות' הללו^{יח} עומדת דעת תנא קמא בברייתא, שהדין "רשאי לבצוע" (קודם גמר דין, וראה עוד לקמן).

להלכה נפסק ש"מצוה לבצוע" – על הדיינים להציע לבעלי הדין להתפשר, לשכנע אותם במעלת הפשרה (ואולי גם ללחוץ-לכפות באופנים מסוימים^{יט}) ולהתעמק כדי להציע פשרה צודקת^כ. לכאורה, בנוגע לכל פשרה ניתן לטעון שהיא עוברת על "מדבר שקר תרחק", כאשר בית דין דוחפים את בעלי הדין לפתרון שאיננו על

נג זכריה ח, טז.

נד שמואל"ב ח, טו.

נה שמות החולקים הם רבי אליעזר (בן רבי יוסי הגלילי) ורבי יהושע (בן קרחה), כשמות בעלי הפלוגתא הגדולים בכל הש"ס רבי אליעזר (הגדול) ורבי יהושע (סתם), שהוא רבי יהושע בן חנניה) – כאשר רבי אליעזר (בן רבי יוסי הגלילי) מחמיר ו'קנאי' לדין תורה, כדרך בית שמאי בה נקט רבי אליעזר ה"שמותי" (שבת קל, ב וברש"י ותוס' שם; ירושלמי תרומות פ"ה ה"ב), ורבי יהושע (בן קרחה) מקל ונוטה לפשרה, כדרך בית הלל בה נקט רבי יהושע (בן חנניה). גם ההלכה כאן נפסקת כרבי יהושע (בן קרחה), ככלל שבמחלוקתו רבי אליעזר ורבי יהושע הלכה כרבי יהושע.

נו ראה הנסמן באנצ"ת ערך 'פשרה' בכותרת "כפיה על פשרה".

נד כדרשת חז"ל ש"צדק צדק תרדף" (דברים טז, כ) היינו "אחד לדין ואחד לפשרה" (סנהדרין לב, ב), ועל פי האמור בפנים יש לומר שה"צדק" השני הוא עוד יותר מוצדק מהראשון, על דרך "אמת" ו"אמת לאמתו".

לעשות ביניהם פשרה מחוץ לבית הדין^ט.
 ארבעת השלבים מקבילים לאותיות שם הוי'
 ב"ה מלמטה למעלה: הדין היושב לדון ולהכריע,
 עוד לפני שעשה זאת בפועל, הוא בבחינת מלכות
 – ה תתאה שבשם – "מאן מלכי? רבנן"^ז,
 שצריך לפסוק "דינא דמלכותא". בשמיעת דברי
 בעלי הדין שומעים קודם כל את הרגש שלהם,
 את מדות הלב שלהם – ושבשם – המתבטאות
 בצורת אמירת הדברים. בשלב השלישי על
 הדין להעמיק בדברים ולהתבונן בהם – בכח
 הבינה, ה עילאה שבשם – ואז הוא מתחיל
 לדעת להיכן הדין נוטה (כמבואר בחסידות^{חא}
 בארוכה ביחס למדות שבמוחין, שהן הנטיה
 בשכל כיצד להכריע); גמר דין הוא חכמת הדין
 המגיע לבהירות בפסק הדין (כהברקת החכמה
 בה מאירה נקודת האמת היסודית, מעבר לכל
 הפלפולים והפרטים שבבינה^{חב}). שרש החכמה
 הוא בגבורה דעתיק המלוּבשת בחכמה דאריך^ג
 (כפי שדובר גם בשיעור בשבוע שעבר) ועל כן
 בגמר דין יש תוקף חד, שאינו נותן מקום לפחד
 (וכנראה גם לא לפשרה, כפסק ההלכה הפשוט).
 הדין של "לא תגורו" מתחיל רק כאשר
 מגיעים למוחין, אחרי שמיעת בעלי הדין וידיעה
 להיכן הדין נוטה, אך כל עוד הדין נמצא בתחום
 הרגש בלבד יש לו מקום לסגת (נסיגה שבאה
 מתוך קטנות מוחין, מצב של מדות בלי מוחין,
 כנ"ל). גם הפשרה שייכת ביסודה לתחום המדות,
 לרצון להכריע הכרעה שתתן מקום גם לרגשות
 ותביא לפיוס בין בעלי הדין, בעוד השכל נוטה
 ל"יקוב הדין את ההר". מכאן דעת רבי שמעון
 בן מנסיא, שברגע שהדין מגיע לתחום השכל
 אין מקום לפשרה. להלכה, גם בתוך הבינה יש

גמורה. מתוך הכנעת הבצע השלילי באים
 הדיינים 'לחתוך' את הממון המובא בפניהם לדין
 – ולעשות הבדלה ראויה, גם אם לעתים הם
 בוצעים חרותים ממה שמגיע לאחד לפי שורת
 הדין ומעניקים אותו לבעל-דינו במסגרת הפשרה
 – עד שהם מגיעים לבצע בפועל משפט שיש
 בו שלום-השלמה.

שלבי הדין

הרמב"ם מזכיר בהלכה בה פתחנו שלשה
 שלבים של הדין – "עד שלא תשמע את
 דבריהם", "משתשמע את דבריהם ואי אתה יודע
 להיכן הדין נוטה" ו"משתשמע את דבריהם ותדע
 להיכן הדין נוטה" – כאשר לאחר שני השלבים
 הראשונים עדיין מותר לדין להתחמק מלדון
 אך אחרי השלב השלישי כבר הוא מצווה "לא
 תגורו". בסוגית הגמרא מובאים אותם מושגים
 ממש ביחס לפשרה, כאשר רבי שמעון בן מנסיא
 אומר שאחרי שני השלבים הדין רשאי להציע
 פשרה אך לאחר שהוא יודע לאן הדין נוטה שוב
 אסור לבצוע. אכן, אחרי שלשת השלבים הללו
 ישנו שלב נוסף של "גמר דין", כאשר הדין "אמר
 איש פלוני אתה חייב, איש פלוני אתה זכאי"
 (כשיטת רש"י^{טג} והרמב"ם^{טד}), או על כל פנים
 כשבתוכו פנימה הוא הגיע למסקנה סופית את
 מי יזכה ואת מי יחייב (כשיטת התוספות^{טו}).
 לדעת תנא קמא, שהדין "רשאי לבצוע", מותר
 לו לעשות זאת רק עד "גמר דין", וכך בפשטות
 נפסק להלכה^{טז} גם לפי הדעה ש"מצוה לבצוע"
 שלאחר גמר דין אין לבצוע. עם זאת, יש מי
 שאומר^{טז} שגם לאחר גמר דין מותר לדין להציע
 פשרה בבית הדין (בודאי אם יוכל בכך לחסוך
 שבועה^{טז}), או לכל הפחות להמליץ לבעלי הדין

ט ט אך ראה בבאר אליהו חו"מ יב, ו שמצדד שלדעת רש"י
 פשרה מוסכמת לאחר גמר דין היא זילותא דבי"ד.

ז ע"פ גיטין סב, א.

חא עא לדוגמה המשך "בשעה שהקדימו" תער"ב פרק קלה
 (ד"ה "ואשים דברי בפין" תער"ג). ועוד.

חב עב ראה מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א עמ' שעד; ד"ה
 "תקעו" עת"ר. ובכ"מ.

ג עג ראה ע"ח ש"ג (א"א) פ"ו.

טג סג סנהדרין ז, א ד"ה "איכא ביניהו".

טד סד הלכות סנהדרין פכ"ב ה"ד.

טו סה סנהדרין ו, ב ד"ה "נגמר הדין".

טז סו שו"ע חו"מ יב, ב.

טז סז ראה ש"ך חו"מ יב, ו (בשם שלטי גיבורים).

טח סח לשון השו"ע שם (ומקורו בתוס' הנ"ל הערה סה).

ה"שפטים ושטרים [הכופים]"^{טו} מחליפים "שפטיך ויעצין [המשכנעים]"^{טז}, כפי שלימד הרבי מליובאוויטש^{טז}, ואת כפית המציאות בתוקף (על ידי ההלכה) מחליפה־מקדימה עבודת ריכוך של שכנוע פנימי (על ידי גילוי פנימיות התורה)^{טז}, כך נדרשים דיני ישראל לאמץ תכונות של "משפט רחמי" ולכוון לפשרה צודקת ואמתית "לפנים משורת הדין", משפט שיש בו גם שלום וצדקה.

עו דברים טז, יח.

עז ישעיה א, כו.

עח "דבר מלכות" לפרשת שפטים.

עט ראה מלכות ישראל ח"א מאמר "מציאות, הלכה, קבלה" (עמ' רפג ואילך). ובכ"מ.

עדיין מקור למדות, בנטייות השונות להכריע, ולכן יש מקום לפשרה, ורק כשעוברים מ"בינה לבא" ל"חכמה מוחא"^{טז} נשללת הפשרה. אכן, המקום להציע פשרה – באופן מסוים – גם לאחר גמר דין נובעת מההכרה שיש למדות שרש מעל המוחין ו"פנימיות הלב שליט על המח"^{טז}, ובמבנה הזה אפשרות הפשרה לאחר גמר דין שייכת לכתה, המקום בו ברור שמחשבתן של ישראל קדמה גם לתורה (ואל המקום הזה מגיע המהר"ל, למעלה משאר הפוסקים ששרשם בחכמה).

ככל שמתקרבים לימות המשיח, בהם את

עד הקדמת תקו"ד יז, א ("פתח אליהו").

עה לקו"ת דרושים לר"ה נח, ד.

הַלּוּמָד עַל חֵנֶת לְעִשׂוֹת | צִידָה לְדָרֵךְ

- ◆ "לא תגורו" מתפרש גם כפחד וגם כאגירת־הכנסת דברים.
- ◆ גדר הגלות הוא פחד והגאולה היא קיום תורה ומצוות ללא כל פחד.
- ◆ הבעל שם טוב מבשר את הגאולה בשחרור מהפחדים ובהכרזת "יתפרדו כל פעלי און" ללא מורא.
- ◆ פחד נובע מקטנות מוחין אליה מתלווים הרבה דמיונות שוא.
- ◆ שחרור מפחדים נובע מהתעצמות עם האמונה – "אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים".
- ◆ קיום מצות "לא תגורו" במלואה מקדם את עם ישראל לגאולה.
- ◆ לפעמים שתיקה – המאפשרת התנהלות שלא לפי דין – היא 'זרימה' עם ההשגחה הפרטית.
- ◆ הדיין מחויב לשורת הדין, אך לתלמיד מותר לרחם ולשתוק כדי להיטיב עם העני.
- ◆ "מצוה לבצוע" – לעתים עוקרים את הנהגת "מדבר שקר תרחק" לטובת השלום.
- ◆ ב"מצוה לבצוע" עוברים הדיינים שונאי הבצע תהליך שלם של הכנעה־הבדלה־המתקה.
- ◆ בצע היינו תאוה ועושק (שיש להכניעה), בציעה־חלוקה (הבדלה), והשלמת המבצע (המתקה).
- ◆ שלבי הדין הם עליה מהרגש (זה) אל השכל (יה).
- ◆ הצעת פשרה לאחר גמר דין נובעת משרש המדות בכתה, מעל המוחין, ומקדימת ישראל לתורה.
- ◆ ככל שמתקרבים לגאולה עוברים מכפיה לשכנוע ומתבטלת מעלת הפשרה ההוגנת והמרחמת על הדין התקיף.

שלום עכשיו

גניזין לאתעדנא מנהון צדיקיא לעלמא דאתי, ועל אלין כתיב להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא וכו'. יש' אלין תלת מאה ועשר עולמות גניזין תחות עלמא דאתי... והיוצא לנו מדבריו הקדושים, דצריך לאכללא שמאלא בימינא בכדי להמתיק הדינים, וזו היא מדת יעקב, קו הממוצע בריח התיכון. כי נודע שאברהם הוא קו הימין קו החסד, והוא תיקן תפלת שחרית, יוצר 'אור' כמנין ר"ז נהורין. ויצחק הוא קו השמאל, פחד יצחק בחינת דינים, והוא תיקן תפלת 'מנחה' כמנין ק"ג דינים. ויעקב הוא קו הממוצע, בחינת כל, ואיהו תפלת ציבור כלילא מכל גוונים, ימין ושמאל, ובתוכו נכללים כל הש"י נהורין, היינו ר"ז וק"ג שהם בנימטריא ש"י, וכמו כן הוא בתפלת ערבית שתיקן כנודע. וזהו שאמר יעקב אבינו ע"ה וכי יש לי כל, והיינו שבתוכו נכללים כל הש"י נהורין כנ"ל.

על הפסוק "להנחיל אהבי יש" נאמר "עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות"². ומבואר בזהר ש-ש"י עולמות מתחלקים: 207, אור, עולמות בצד ימין, ו-103 עולמות בצד שמאל. ימין הוא חסד, אברהם אבינו שתקן תפלת שחרית, בחינת אור (תפלה באור הבקר) – אור עולמות מימין. שמאל הוא גבורה ודין, "פחד יצחק", יצחק אבינו שתקן תפלת מנחה – 103, מנחה, עולמות משמאל. והנקודה העיקרית: צריך "לאכללא שמאלא

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם.¹ ויקהל משה = מלכות. מה שמשנה רבינו מקהיל את העם סביבו לשמוע את דבריו, זהו יסוד המלכות בישראל (המלך מכנס את העם, "זה יעצד בעמי", בכח הדבור "דבר אחד לדור"), כאשר הציוויו הראשון הוא על השבת, בה מתגלה עיקר המלכות (ולשם כך יש להקהיל קהלות בשבת כמו שלמדו מכאן חז"ל²). ראשיתו-סוף ויקהל אותיות קול וביניהן אותיות ייה – יש להשמיע 'קול חדש' בשיח הציבורי, המסביר בטוב-טעם את החזון של מלכות ישראל, כאשר החידוש נובע מאותיות ייה (הנסתרות) בשם הוי'.

חלוקת ש"י עולמות

ובאהבת שלום: דהנה איתא בזהר הקדוש... וזה לשונו, 'אורי דא אתכליל במאתן ושבעה עלמין, דאינון גניזין בסטרא דהוא אור, ואתפשט בכולהו. תחות כורסייא עלאה טמירא שריין אינון עולמות, מסטרא דהוא ימינא. תלת מאה ועשר אינון, מאתן ושבע אינון בסטרא דימינא, מאה ותלת אינון בסטרא דשמאלא, ואינון תלת מאה ועשר ואלין אינון דקוב"ה מתקן תדיר לצדיקיא, ומאלין מתפשטן כמה וכמה אוצרי חמדה, וכולהו

נערך ע"י יוסף פלאי, מתוך שיעור ש"פ כי תשא תשפ"ד.

א שמות לה, א.

ב ילק"ש רמז תח.

(הנוגעת למושגי ימין ושמאל הרווחים היום בהשגחה פרטית). השמאל מרגיש שמציאות האדם היא רק 'חצי', אין שלמות בעולם. ואילו הימין, לשון אמונה, מאמין בה', השלם האמיתי ושלם בעצם, ומאמין שיש שלמות במציאות מכח השגחת ה'. הימין מאמין בשלמות הארץ, שלמות התורה ושלמות העם (הנובעות משלמות ה'), שאי אפשר לוותר עליהן ולקצץ בהן. לפי השמאל, אין טעם לחתור לשלמות (שהיא חזון הזוי, משיחיות אוטופית מסוכנת), והשלום האפשרי הוא בהשלמה עם מה שיש, פשרה של חצי-חצי (במלוא ההתחשבות בזכויות הפרט). השמאל מאד רוצה שלום, שלום חלקי וחצוי, כאן ועכשיו (שהרי אין מה להמתין לשלמות משיחית שלעולם לא תבוא). זהו חזון השלום המגיע משרש עשו העולה בגימטריא שלום, שלום עכשו פְעֵשׂו.

השלום האמיתי לא נמצא בשמאל לבדו ולא בימין לבדו! יש למצוא את קוֹ-האמצע המכליל את השמאל בימין, את החצי בשלם ואת עשו ביעקב. כלומר, בתפיסת ה'חצי' יש אמת חשובה שאין להתעלם ממנה: אנחנו באמת חצי! זהו סוד מחצית השקל – הכרה עמוקה שהאדם הוא רק מחצית, חסר וחלקי ונוזק, ואילו השלם – השלום אפשרי רק בצירוף שנים. אם הימין לא כולל את הצד הזה, השלמות שלו אינה מלאה (ועלול להתדרדר לתפיסה הדוגלת בכלל-קולקטיב ומוחקת את הפרט היחיד). תודעת השלמות צריכה להתחבר עם תודעת החצי, להיות "שלם וחצי", כאשר השלם הוא המוביל (בנאמנות לשלמות האלקית) מתוך תשומת לב עמוקה לחצי. במלים אחרות: תפקיד הצדיק לגלות שאין דבר שלם בעולם הזה וגם הוא עצמו חסר. זהו היעוד המשיחי, וזו כל עיקר עבודתנו בעולם הזה, עד שיעקב השלם יתחבר עם עשו (שהיום כבר מוכן לגאולה, כדברי הרבי), ויהיה שלום עכשיו ומשיח עכשיו.

בימינא בכדי להמתיק כל הדינים בחסדים ולהמשיך שפע וברכה", וזאת על ידי קו האמצעי-הממוצע, מדת התפארת, יעקב אבינו שתקן תפלת ערבית הנקראת 'תפלת צבור' בהיותה כוללת ימין ושמאל. וזה שאמר יעקב "יש לי כל" – יש עולמות במדת 'כל' הכוללת את הקצוות.

בהמשך מבאר האהבת שלום שמדת יעקב היא השלום: "כי מדת יעקב, בחינת 'כל' שבתוכו נכללים כל השי"י נהרין נקרא אהבה ושלום [כשם הספר], כי הוא בחינת מתקלא המכריע, על דרך 'בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם', ועל ידו נולד אהבה ושלום" – "לא מצא הקב"ה בלי מחויק ברכה לישראל אלא השלום" (המאמר הסמוך במשנה למאמר על שי"י עולמות). וזהו "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" – "לימד דעת את העם לאכללא שמאלא בימינא והנהגת הרוממות [ו"יאמר אליהם" לשון רוממות]... באמצעות מדת יעקב הנקרא כל".

ומבואר^ד שזה המאבק בין יעקב ועשו: עשו הוא מדת השמאל הקשה (פסולת השמאל דקדושה של יצחק אביו), עולם התהו. יעקב (בעל עולם התיקון) רצה לתקן את עשו ושלח אליו מנחה, לכלול 103 עולמות שמצד השמאל. אך עשו לא מוכן לתיקון ומתגאה ואומר "יש לי רב", כל שי העולמות שלי. ויעקב חוזר ואומר "יש לי כל", שי עולמות במדת כל, "להנחיל אהבי יש" – גם 103 העולמות שמצד השמאל נכללים בימין, חסד ואהבה.

שלם וחצי

החלוקה ל-207 ו-103 היא סוד "שלם וחצי" (103 הוא המספר השלם הקרוב ביותר לחצי 207). הימין הוא בחינת 'שלם' והשמאל הוא בחינת 'חצי', וצריך להכליל את החצי בשלם ולהיות 'שלם וחצי' (כמו אותיות י"ה). זו התבוננות יסודית על ימין ושמאל ואמצע

ד הגהת מהרח"ו לזהר.

סוד הנחשת

נחשת וניחוש קשורים לנחש, כמו "נחש הנחשת" שעשה משה. גם נשים דומה ל"נחש". הנחשת במשכן היא תיקון חטא נחש הקדמוני, האכילה מ"עץ הדעת טוב ורע" = זהב כסף נחשת. בעומק, פיתוי הנחש היה בכך שהוא שיקף לאשה את עצמה כמו מראות נחשת! האשה נקראה חוה מלשון חויה (נחש), והנחש הראה לה מה שטמון בפנימיותה. "ותרא האשה [הנחש הראה לה במראה] כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים", הנחש הראה לה את התאוה הכמוסה בתוכה.

שרש החטא הוא ב'מודעות עצמית' שלילית, חיפוש החוויה (לשון חוה). תחילה היתה לאדם וחווה 'מודעות אלקית', ללא תאוה הנמשכת אחר דברים אחרים, אך הנחש מפתה להביט במקומות האסורים, ובכלל זה 'לראות את עצמי בראי', לחפש ולמצוא את התאוה שבתוכי, 'לתאוה יבקש נפרד'. זו הנחשת השלילית, החושפת את התאוה-כסף (כיסופים). והרמז בכל זה: **כסף נחשת = אשה אשה אשה = ותרא האשה = בריאה יצירה עשיה** (השתקפות האשה הרואה את עצמה בכל העולמות התחתונים).

התיקון הוא בנשים הצובאות "עובדות השם שסרו מתאוות זה העולם", והקדישו עצמן "להתפלל ולשמוע דברי המצוות!" בדרך כלל הנשים אינן עוסקות בתורה כאנשים, ואף "כל המלמד את בתו תורה כאילו מלמדה תפלות", אבל הנשים הצדיקות שבאו מעצמן לאהל מועד

קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחשת^א. יש אומרים כי נקרא כסף בעבור שתאוה היא לעינים, מגזרת נכספה. גם נחשת, כי הנשים מנחשות בנחשת. יש שהבינו בכוונת ראב"ע שהנשים היו משתמשות בכלי נחשת לענייני ניחוש האסורים. אך יש מפרשים שהנשים מסתכלות במראות הנחשת לנסות לבדוק את המראה, כדברי ראב"ע שניחוש פירושו נסיון ובדיקה, כמו "והוא נחש ינחש בו" (יוסף בגביע הכסף) שפירש ראב"ע "נסה אתכם בו לדעת אם אתם גנבים" (בכך שהניח את הגביע לפנייהם שיוכלו לגנוב).

מראות הצובאות ותיקון הנחש

ענין מראות הנחשת מתבאר בסוף הפרשה: "וַיַּעַשׂ אֶת הַקַּיִוָּד נְחֹשֶׁת וְאֶת פְּנֵי נְחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצְּבָאֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ פָתַח אֹהֶל מוֹעֵד", ופירש ראב"ע שם:

כי משפט כל הנשים להתפיות לראות פניהם בכל בקר במראות נחשת או זכוכית לתקן הפארים שעל ראשיהם... והנה היו בישראל נשים עובדות השם שסרו מתאוות זה העולם, ונתנו מראותיהן נרבה, כי אין להם צורך עוד להתפיות. רק באות יום יום אל פתח האהל מועד להתפלל ולשמוע דברי המצוות.

נערך ע"י יוסף פלאי, לפי רשימת הרב כ"ג אדר א תשפ"ד. א שמות לה, ה.

עצי שטים

בפסוק 'וְעֵדוֹת אֵילִם מְאֻדָּמִים וְעֵדוֹת תְּחָשִׁים וְעֵצֵי שְׁטִיִּים', מפרש ראב"ע "שטים במ"ם, כמו נשים", כלומר סיומת מ"ם לנקבה ברבים. אכן, יש צורה נוספת "אֵשֶׁת הַזְּמָה"¹ בסיומת תי"ו. אשות לשון נקבה, נשים לשון זכר (וכן נחשת לשון זכר ולשון נקבה). ובפנימיות: כאשר "המח שליט על הלב" אז האשה היא לשון זכר, "נשים" (האיש שבאשה, המח, שולט על האשה שבאשה, הלב). אבל כשהלב שולט ועושה ככל תאוותו, אז האשה היא לשון נקבה, "אשת הזמה" הנוטות לזימה!

והנה שטים לשון שטות, "אין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות". קשר מובהק בין שטים לנשים ש"דעתן קלה" נוחות להתפתות (מאז פיתוי הנחש) ולתת ל"רוח שטות" לשלוט בהן כמו האשה השוטה-סוטה. אכן, הנשים הצבאות הצדיקות השתמשו במראות בקדושה, "על ידיהן העמידו הנשים צבאות רבות במצרים", והן מתקנות את רוח השטות של "אשת הזמה".

"צבאות" רומז לשם הקדוש צבאות שהתחדש על ידי חנה ש'צבאה פתח אהל מועד' וממנה יצא שמואל הנביא שמשח את דוד. הנשים הצדיקות, בזכותן נגאלו ישראל ממצרים ובזכותן עתידים להגאל, בעצמן מתפללות ולומדות, ובעיקר מתמסרות להוליד צבאי-צבאות של ילדים ולגדלם לתורה ולמעשים טובים, כמשאת נפשה של חנה. זוהי עלית המלכות בדורנו, לקראת המשיח, עד שיתפרש "המלמד את בתו תורה כאילו מלמדה תפלות [ולא תפלות]",² דהיינו לעשות מהתורות תפלות, כח האשה להפנים את התורה ולעשות ממנה תפלה העולה מעלה מעלה ומביאה את המשיח.

(ועזבו את התפלות של תאוות העולם), להן נאה ללמוד תורה! זו המהפכה של לימוד תורה לנשים, הקשורה ל'עליית המלכות' לעתיד לבוא. פיתוי הנחש היה להביט במקום הלא נכון, להסתכל על עצמי במראה – והתיקון הוא בנחש הנחשת "מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהן שבשמים"³. הנחש הקדמוני הביא מיתה לעולם, כשהאדם מסתכל בעצמו הסופי והמוגבל, ואילו נחש הנחשת מצביע על מקור החיים ולכן כל המביט בו מתרפא וחי.

משיח = נחש, תיקון הנחש. מראה היא אספקלריא, "כל הנביאים הסתכלו באספקלריא שאינה מאירה, משה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה"⁴. אספקלריא המאירה היא זכוכית מצוחצחת, ושאינה מאירה היא של מתכת-נחשת. המשיח פחות ממשה רבינו בנבואה, ומתנבא באספקלריא שאינה מאירה, אבל ברוח הקדש המשיח גדול ממשה. משה התנבא ב"זה הדבר", ושאר הנביאים התנבאו ב"כה", "ר"ת כח המדמה, "ביד הנביאים אדמה", ושלמות תיקון המדמה הוא אצל המשיח. רוח הקדש, כח המדמה, הוא 'ניחוש בקדושה', תיקון הנחש והנחשת – והוא חוש הריח של המשיח, "והריחו ביראת ה'". השרש של הריח בכתה, משה שייך לחכמה, הוא רואה (ראיה בחכמה) אך לא מריח, אבל המשיח מריח ומנחש ברוח הקדש.

יוסף הצדיק אמר "נחש ינחש איש אשר כמוני", היינו **משיח** בן יוסף המתקן את הנחש. אך גמר התיקון הוא על ידי משיח בן דוד. יש שני נחשים, נחש בריח ונחש עקלתון – נחש בריח הוא בקו ישר, סוד היושר, יוסף הצדיק ומשיח בן יוסף (ספירת היסוד), ונחש עקלתון הוא סוד העיגול (המתעקל), דוד המלך ומשיח בן דוד ("ינחני במעגלי צדק"), המלכות.

ה יחזקאל כג, מד.
ו כדברי רבי נחמן מברסלב, שהוא עצמו סוד עלית האשה, וד"ל.

ב ראש השנה פ"ג מ"ח.
ג יבמות מט, ב.
ד ישעיה כז, א.

הסיפור החסידי

רבי מאיר פאפירש | מסדר כתבי האר"י

רבי מאיר פאפירש, מחשובי המקובלים בדור שלאחר האר"י, נולד בשנת שפ"ד בקרקא, לאביו רבי יהודה לייב אשכנזי כ"ץ. בהיותו כבן שלוש עשרה שלחוהו הוריו ללמוד בירושלים, שם קיבל את תורת הקבלה מפי צדיקים רבים – ובהם רבי ישראל אשכנזי בעל היכל ה' ורבי יעקב צמח הרופא. בהגיעו לפרקו נשא את בת רבי עזריה זאבי והמשיך ללמוד בישיבת המקובלים בירושלים. על אף גילו הצעיר התעטר בשבחים גדולים בידי גאוני דורו והסדר בו ערך את כתבי האר"י נתקבל על כל הלומדים. נסתלק בירושלים ב' אדר תכ"ב ונטמן בהר הזיתים.

הכתבים: לחלק הראשון קרא "דרך עין החיים" (והוא הקרוי בימינו "עין חיים" עם מהדורא בתרא); לשני קרא "פרי עין חיים" ולשלישי "נוף עין חיים". לאחר מכן שעה באיסטנבול מפורים עד שבועות, שם המשיך במלאכתו, ובהגיעו לקרקא השלים אותה לנמרי. בקרקא שעה עד שנת ת"ד, העמיד תלמידים וכתב מחיבוריו על הקבלה, ולאחר מכן שם פעמיו שוב לירושלים. מסעו חזרה ארך שנה, וכשהגיע לארץ היה חולה ורצוץ מהנדודים הממושכים. שבע שנים לאחר מכן, ב' אדר תכ"ב, נסתלק הצדיק בהיותו בן שלושים ושמונה בלבד.

[זכרון לברכה]

מסופה, כי בסוף ימיו אמר האריז"ל שיחזור להבהיר את דבריו. מתבקש אם כן, לראות ברבי מאיר את החזרה הזו: בגיל צעיר מאוד כבר בער ליבו אל הקבלה, הוא חיבר ספרים רבים, הפך לבר סמכא מרכזי בדברי האר"י ולבסוף הלך לעולמו בגיל שלושים ושמונה – בדיוק כאר"י הקדוש.

זכות כתביו, ויותר מכך בזכות סידורו החשוב לכתבי האר"י, שמוד לרבי מאיר מקום מיוחד בין גדולי המקובלים. חיבורי ה"עין חיים" שסידר הפכו למקור העיקרי לתורת הקבלה, וספרים רבים שחיבר הפכו לאבני יסוד בה.

בהקדמה שכתב רבי מאיר לספר "עין חיים" של רבי חיים ויטאל, כתב כי "נפשי חשקה בתורת חכמת הקבלה, ורשפי להבת אש חשקת חמדת חכמת הקבלה — מיום שהייתי בן י"ג שנה בערה בי כאש בוער בעצמותי. עד שהביאני המלך חדריו, וזכיתי וטעמתי בקצה המשענת בבית הרב המובהק החסיד העניו, הרופא החכם השלם, מוהר"ר יעקב צמח נר"ו. ולמדתי ספריו, ומצאתי חן בעיניו". ואכן, נדודיו מקרקא לירושלים בגיל צעיר כל כך, נשאו פרי: בעקבות רבו מהר"י צמח, הוא החל לערוך ולסדר את דברי האר"י ז"ל, שנרשמו בשעתם כפי שנאמרו — ללא סדר ומיון בין פשט, דרוש וכוונות. את עבודתו זו החל עוד בירושלים, אך להשלמתה זכה, באופן מפליא, דווקא מתוך המסע שקטע את מלאכתו: לאחר פרעות ת"ח ות"ט, חפץ רבי מאיר לדרוש בשלום משפחתו ויצא לדרך לפולין. כשעבר בדרכו בעיר דמשק, התארח לשמונה ימים אצל רבי שמואל — בנו של רבי חיים ויטאל. והנה, כששהה בבית רבי שמואל, מצא רבי מאיר פתק בכתב ידו של אבי מארחו — רבי חיים. בפתק נאמר, כי יש לחלק את כתביו בקבלה לשלושה חלקים. בעקבות כך, פיצל רבי מאיר את

'חשמל' בדיוק שלוש פעמים, כמניין **רבי מאיר פאפירש!** שלוש ההופעות מלמדות על שלוש המדרגות של סוד החשמל, אך גם על כך שכל מדרגה היא 'חשמל' בפני עצמה, כלומר מורכבת גם היא משלוש המדרגות. כמו עץ שכל ענף ממנו הוא העתק מדויק של השלם, או ד.ג.א המקפל בתוכו את הגוף כולו, התהליך הנפשי מורכב מהכנעה שבהכנעה, הבדלה שבהכנעה והמתקה שבהכנעה – וכך הלאה לכל המדרגות ותתי המדרגות.

ההתכללות הזו מרככת את המודל הנוקשה, והופכת אותו לתהליך בוגר ובשל יותר של שינוי. במקום לקפוץ בחדות מכניעה למלחמה, וממנה להתפייסות, מסוגל כעת האדם להבחין בגוונים עדינים יותר של רגש ותנועות נפשיות, והתנועה אל הטוב זורמת וחלקה. אכן, בעוד התנועות החדות והבלתי מתפשרות שייכות לעולם התווה שנשבר, יכולת ההתכללות היא מאפיין מובהק של עולם התיקון – בו חסד והדין מסוגלים להביט זה בפני זה ולהגיע להפריה הדדית.

מעניין לראות, כי עוד בטרם ההתכללות, כבר החלוקה לשלוש קשורה באיזון הבשל של עולם התיקון: בעולם התווה מסודרות הספירות בשני קווים: חסד ודין. רק בעולם התיקון, המורכב יותר, ישנה מציאות של קו אמצע. קו זה מחבר ומכריע בין הדין והחסד והופך אותם לרחמים. את היכולת הזו, מגלם רבי מאיר בגימטריא המשולשת של שמו – וגם בשלושת הספרים שהביא אל העולם.

החיד"א מספר כי בסך הכל חיבר רבי מאיר שלושים ותשעה ספרים, כמניין "טל אורות שלך", ומהם ידועים כיום רק כשלושה עשר.

גם גדולי החסידות העריצוהו מאוד: הנהגותיו מהוות מקור למנהגים שונים בחסידות חב"ד, וספרו "אור צדיקים", עם הנהגות ודברי מוסר, זכה לשבחים רבים מפי צדיקים. מהר"י מבעלז עווד הדפסת סידור שהנהגות "אור צדיקים" משולבות בו, באומר, כי על ידי ספר זה התחיל אביו הקדוש להיכנס בעבודת ה'. על ספר זה אמר גם ה'דברי חיים' מצאנז, כי רק הנוהג על פיו ראוי להיקרא חסיד.

קישור מעניין של רבי מאיר לתורת החסידות, נמצא בגימטריא של שמו: **רבי מאיר פאפירש** עולה **חשמל חשמל חשמל**, המרמז לאחת התורות היסודיות של הבעל שם טוב. לחתימת מדורנו, נעמיק בה מעט:

על פי תורה זו, המילה 'חשמל' מספר יחזקאל מתווה תהליך של שלושה שלבים: חש – הכנעה (כשהמילה 'חש' משמעה שתיקה); מל – הבדלה (במשמעות מילה וכריתה); ומל – המתקה (מילול ודיבור, היפוכה של השתיקה שקודם). כל תהליך נפשי העובר על האדם, מורכב משלושת הצעדים הללו: ראשית יש להיכנע – להכיר בחסרון ובצורך להשתנות, מה שמתבטא בשתיקה המתכנסת פנימה. לאחר מכן ניתן להבדיל בין הטוב והרע, ורק לאחר שני אלה ניתן לדבר ולהביע את הטוב לבדו. והנה, במעשה מרכבה מוזכרת המילה

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

כל השביעיות חיבות

אנחנו מקיימות ערב הורים בבית הספר כשהנושא הערב הוא "כל השביעין חביבין", עם התמקדות בדמויות שבע הנביאות. נשמח לקבל מהרב כיוון להתבוננות במושג "כל השביעין חביבין" וכן בדמויות הנביאות, ובפרט חולדה, אסתר, ודבורה.

מענה:

שבע הנביאות – שרה מרים דבורה חנה אביגיל חלדה אסתר – מכוונות כנגד שבע המדות של הלב מחסד עד מלכות (לפי הסדר הנ"ל, שהוא לפי סדר הדורות). נמצא שדבורה, חלדה ואסתר הן הקו האמצעי של המדות – תפארת, יסוד ומלכות. עוד סוד של "כל השביעין חביבין" בכתבי האריז"ל הוא שֶׁ־ היא הנקודה האמצעית של 13 – שבת היא היום השביעי בין ששה ימים לפני (שמכינים ליום השביעי) וששה ימים אחריה (שמתברכים מהיום השביעי), סוד האות ואו (ו־א־ו) במילוי (שבת היא ה־א שבתוך ה־ו). בשלש עשרה

אפשר לוותר על כל הטיפולים כו', אך אין אתנו יודע עד מה ועל כן צריכים לפעול למעשה לפי הוראת התורה [וכפי שהדגיש הרבי הרבה פעמים] "ורפא ירפא' – מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות".

הגם שצריכים לשקול לאיזה רופא ללכת וכן – כהוראת הרבי – לקבל חוות דעת גם מרופא ידד [שקרוב אליכם ואכפתי ממצבכם], אך לאחר החלטה זו יש לסמוך על דעתו ושיטת טיפולו ולנסות ככל האפשר להסיח דעת מהטיפולים, לקבל את החלטת הרופאים המומחים הידידים בתמימות, ורק להתחזק באמונה ובטחון בה' שהוא יתברך ישלח את הרפואה השלמה שהרי הוא ה"רופא כל בשר ומפליא לעשות", ולהשקיע את הראש והמרץ בדברים חיוביים, בהפצת "האור כי טוב" של תורתנו הקדושה – "ובא לציון גואל". "משנכנס אדר מרבים בשמחה" וכעת אנחנו בתוך ששים ימי שמחה שבהם כל הדברים הבלתי רצויים מתבטלים לחלוטין.

מדות הרחמים של ה', המדה השביעית־האמצעית, היא "ואמת" (אמת = 21 ברבוע [סוד "אהיה אשר אהיה"], דהיינו 3 ברבוע פעמים 7 ברבוע). ורמז לסיום: שרה מרים דבורה חנה אביגיל חלדה אסתר = 1839 = 3 פעמים 613 = "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך".

חלישות הדעת מטיפול רפואי

לפני כשנה מצאו אצל אחד מבני המשפחה גידול וברוך ה' אחרי הטיפולים הוא הוסר. כעת, הרופאים ממליצים להמשיך בטיפולים כדי שהגידול לא יחזור, כדרכם של גידולים מסוג זה. המחשבה שיש צורך להמשיך בטיפולים חריפים למרות שכעת הכל 'נקי' קצת החלישה אותנו, וחפשנו מוצא 'טבעי', אבל גם הרופאים הטבעיים ממליצים על שילוב עם טיפול קונבנציונאלי. נודה לרב אם יוכל לתת לנו הכוונה נכונה.

מענה:

המחשבות שלי הן בדיוק כמו המחשבות שלכם, הלואי והיה

כֵּן! תָּנוּ

נַחַם בְּאֵלֶיךָ שָׂדֵה?

את משלוח המנות לאפרים ארזתי בצורה מיחדת. אפרים הוא החבר האחד והמיחד מבין כל החברים. בלם בפתה יודעים: אני ואפרים ווג משמים, ולכן לא פלא שהמארז הפורימי יצא משקע בצורה לא רגילה. חוץ מהממתקים שידעתי שהוא אוהב, הוספתי עוד משחק קליעה למטרה וכמובן – מכתב משקע. בהקנת משלוח כזה יש הרבה הנאה.

ואז, בדיוק כשאני פותח את הדלת כדי לצאת לדרוך ולמסור את המשלוח ליעדו, אני רואה מולי את אמנון. עבורי זו הייתה הפתעה. אמנון לא נמנה על חברי הטובים והוא גם לא גר כל כך קרוב אלי, אז מה פתאום שפיוס פורים הוא יתיצב אצלי? ההפתעה גדלה פי שנים כשאשר שלחתי מבט מזוית העין לעבר המשלוח. מה לא היה שם? משלוח מכבד זו הגדרה צנועה... איך אומרים? זו כבר התקלה. אמנם הכנתי כמה משלוחים עודפים ללא שם למקרים

השבת נקרא את פרשת שקלים, הראשונה מבין ארבע הפרשיות שאנו קוראים בסמיכות לחג פורים. ה' מצוה את משה לאסוף מבני ישראל את מחצית השקל – "זה יתנו ... מחצית השקל תרומה לה". "חז"ל מלמדים כי משה רבינו התקשה בהוראה שקבל, עד שה' המחיש אותה בפניו והראה לו דמות מטבע של אש.

קצת לא מובן, שכן נראה כי אסוף מטבעות אינו דבר כל כך רחוק וקשה להבנה, ולכן בספרי החסידות מובא, כי הדגמה שרצה ה' לתת למשה רבינו היא לדרוך בה נותנים. את המטבע אפשר לתת בצורה יבשה ומלאכותית, אבל הנתינה לה' צריכה לבוא מתוך אש של התלהבות קדש. אש כזו צריך ממש לראות!

נתינת כסף למשכון משמשת דגמה עבורנו והדרך נכונה פיצד עלינו לקיים את מצוות הצדקה ובעצם כל מעשה טוב שאנו עושים.

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

זה שונה. אמנם אנחנו ביחסים טובים ובטח שאין לי משהו נגדו, אבל הוא לא היה מאלו שחשבתי עליהם כשהכנתי את המשלוחים. המנוע הפעם להכנת משלוח מכבד היה חסר נעימות. לתת משלוח פשוט למי שטרת, הגיע ממרחק והביא לה משלוח מכבד – זה לא נעים. לא נעים ממנו, ובטח שלא נעים אם הספור יעבר הלאה...

אז נכון, למעשה קבל ממני אמנון משלוח באותה רמה, אבל המנוע שלי לאותה נתינה לא היה נקי. חשבתי על אמנון, אבל לא רק עליו. חשבתי גם על עצמי. בעצם, אולי בעקר על עצמי...

למעשה טוב עם מנוע מסוג כזה קוראים בשפת החסידות 'פנייה לגרמיה' – "פנייה לעצמו", דבר הנעשה באשר הכוונה שלי היא לעצמי ולא באמת לזולת. במקום ללכת בדרך הישרה עם הפנים קדימה אתה פונה מהדרך. יש לה דרך עקיפה. לאן היא מובילה? אל עצמה, אל מה שאתה מרויח בכך הספור הזה. בימים אתה עושה מעשה אחר, והוא מעשה טוב, אבל הלב שלך נמצא במקום אחר – אתה חושב על עצמה. כמובן, לא נעים להראות זאת, ולכן את המניעים האלו לעולם לא תחשוף בפני האחרים, אבל בינינו, בתוכך אתה יודע את האמת.

מן דם אדם

מטבע של אש מלמד אותי כיצד

כאלו, אבל אתם יודעים, משלוחים מסוג זה אינם מהמפארים. הם כוללים בדרך כלל כמה חטיפים פשוטים, ולעמת המשלוח שקבלתי מאמנון קצת התבישת... "תודה רבה, איזו הפתעה!", החזרתי לאמנון, ותוך שאני מנסה להצניע את המשלוח המכבד המיעד לאפרים הוספתי התנצלות קלה: "האמת שיעוד לא הספקתי להכין לה. אשלח לה בהמשך היום".

לא סתם אמרתי לו. כשחזרתי מהמשלוח לאפרים התישבתי להכין את המשלוח לאמנון. רגע, הוא הביא לי שני חטיפים, אז לא פחות מזה. מטבעות שוקולד? גם אני מוסיף. מרשמלו הוא לא הכניס, אז אראה לו שאני לא מקמץ. הוספתי מהם מלא חפנים. בקצור, יצא בסוף משלוח די רציני, מתקרב לזה ששהכנתי לאפרים. אבל העקר – הוא לא נופל מהמשלוח שקבלתי מאמנון.

שנייה דעגריא

אז התוצאה היתה דומה. גם המשלוח לאפרים וגם לאמנון היו מרשימים ומשקעים, אבל משהו אחר היה שונה – המניע שלי. כמו לרכב, גם לנו יש מנוע שגורם לנו להתקדם, ולתת לחבר זו בהחלט התקדמות. אבל הסבה כאן היתה שונה. אצל אפרים המניע היה ברור. אנחנו חברים, אני אוהב אותו והוא אותי ולכן פשוט ביי לי לתת לו. לעמת זאת, עם אמנון

אותו לידיו של העני? אני לא יודע מה אתכם, אבל אצלי הפרדה מהשטרות המצטברים אינה מעשה של מה בכך. אז מי גורם לי להצליח לגבר על תכונת הקמצנות שבי? למעשה, שוב מדבר בהתערבות ישירה של ה' יתברך. הוא זה שמניע אותי להיות טוב יותר ולהתגבר על היצר שלי.

אז מה יצא לנו מכל החשבון? הכסף מאת ה', והיד שנותנת גם היא מכוחו. אז מי בכלל מקים את המצוה? הדרך הישרה היא פשוט להכיר בכך: לא אני הוא הנותן אלא ה' הוא זה שמזכה אותי במצוה הגדולה הזו. למה? כי הוא פשוט אוהב אותי!

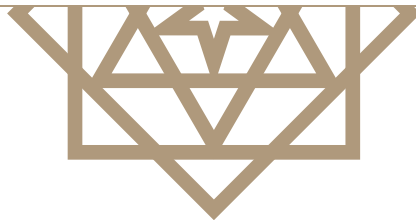
"תן לו משלו שאתה ושלך שלו!"

שנזכה תמיד לתת וללא פניות!
שבת שלום ומברך!
?

ללכת בדרך הישרה, ללא פניות, ולהפעיל את המנוע הנכון. באשר אני מוציא מטבע מהכיס ונותן אותו צדקה לעני עלי לעשות זאת אך ורק משום שכן צוה ה'.

בכלל, נעשה חשבון קצר: הכסף שלי אינו ממש שלי. נכון, אולי קבלתי אותו מתנה מההורים, אבל גם הם לא המציאו את הכסף. הוא עבר דרכם אלי. מהיכן? פנראה שיש בדרך עוד כמה צנורות דרכם זרם הכסף אל האנשים, אבל בסופו של דבר מגיע כל השפע בעולם ממקום אחד ויחיד – מאת ה'. והכסף שברגע אצלי? הוא בסך הכל פקדון בידי מאת ה', והוא זה שרוצה פרגע לזכות אותי במצות הצדקה.

אז קדם-כל הכסף הוא של ה'. חוץ מזה, מי הוא זה שגורם לי לקיים את המצוה? מי דוחף לי את היד וגורם לה להוציא שטר מהארנק ולמסר

במה אתה שמח? בחדש אדר מרבין בשמחה, וליהודי לא

חסרות סיבות לשמוח:

אנחנו שמחים בעצם היהדות שלנו, בהיותנו "מאמינים בני מאמינים", ויכולים לרקוד בכל בוקר בברכת "שלא עשני גוי"; אנחנו שמחים בתורה, לה זכינו בירושה, והעוסק בה רואה שהיא חכמה אלוקית שאין כיוצא בה בכל שאר החכמות; אנחנו שמחים בלידת ילדים, בגשמיות וגם ברוחניות, בכל פעולה טובה במציאות; אנחנו שמחים כשאנחנו משתחררים מהספקות וזוכים לבהירות הדעת בנוגע לדרכנו ושליחותנו בחיים; אנחנו שמחים ב"מועדים לשמחה", שלוח השנה היהודי מזמן לנו עוד ועוד; אנחנו שמחים בכל נצחון-הצלחה דווקא מתוך מאמץ ויגיעה – "יגעת ומצאת תאמין"; אנחנו שמחים להודות לה', וגם לשליחיו הנאמנים, על כל הנסים והטובות שבכל יום; אנחנו שמחים ורוקדים בשמחת-חתונה, ובכל קירוב לבבות והסרת מחיצות בין אדם לחברו; אנחנו שמחים כשיש לנו את הזכות להעניק לזולת מהטוב בו חנן אותנו ה', בכל השנה כולה ובפרט בחג הפורים.

אבל אחרי כל הסיבות לשמוח, יהודי צריך לאמץ לעצמו "שמחה בטרתה", שמחה בלי שום סבה, ואז הוא יגלה שהשמחה הטהורה היא-היא הגורמת לכל הדברים הטובים להתחולל בחייו – השמחה עצמה היא סבת-כל-הסבות הגורמות לנו לשמוח.

השיעור המרכזי בגליון השבוע הוא דוגמה יפה לדרך ההתבוננות של הרב גינזבורג – הוא בונה 'פרצוף' של סבות לשמחה ומזמין אותנו להתבונן בו וליישם אותו בחדש אדר. השיעור, שניתן לילדות צעירות, הוא המחשה נפלאה ללימוד חסידות האפשרי בדורנו גם בגילאים הצעירים ביותר.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

